

AŞKIN ZARAR VE BU ZARARIN İSPATI**(Araştırma Makalesi)**DOI: <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1842082>**Dr. Öğr. Üyesi İlyas SAĞLAM*****Öz**

Para borçlarında borçlunun temerrüdü nedeniyle alacaklı temerrüt faizini aşan bir zarara uğrarsa, temerrüt faiziyle karşılanamayan bu zararın TBK m. 122/1 uyarınca tazmin edilmesi mümkün kılınmıştır. Ancak borçlunun aşkın zarardan sorumlu tutulabilmesi için söz konusu hüküm gereği temerrüde düşmede bir kusurunun bulunmadığını ispatlayamamış olması gerekmektedir. Ayrıca alacaklının aşkın zararını ispatlaması da aranmaktadır. Alacaklının aşkın zararı ispat yöntemi tartışmalıdır. Özellikle enflasyon nedeniyle paranın değerinde meydana gelen düşüşün oluşturduğu zararın ispatı, öğretide ve uygulamada tartışmaya konu olmaktadır. Bununla birlikte AYM, 29.09.2025 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 08.07.2025 tarihli, 2024/41763 başvuru numaralı kararında enflasyon nedeniyle parada meydana gelen değer kaybının tazmini açısından TBK m. 122 hükmü uyarınca açılacak davanın bir güvence oluşturmadığı yönünde değerlendirmede bulunmuştur. Çalışmada aşkın zararın tanımı, hukuki niteliği, talep edilebilmesi için aranan şartlar, yabancı para alacaklarında kur farkının aşkın zarar oluşturup oluşturmayacağı ve aşkın zararın tâbi olduğu zamanaşımı süresi açıklandıktan sonra aşkın zararın ispatı ve özellikle de enflasyon nedeniyle paranın değerinde meydana gelen azalmadan kaynaklanan aşkın zararın ispatı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler*Aşkın Zarar, Para Borcu, Enflasyon, Soyut Metot, Somut Metot*

* Antalya Bilim Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, Hukuk Bölümü Öğretim Üyesi, Antalya (ilyas.saglam@antalya.edu.tr) ORCID: 0000-0003-1635-0008 (Gönderim Tarihi: 16.12.2025-Kabul Tarihi: 24.02.2026) Yazar, eserinin Derginize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.

EXCESS DAMAGE AND PROOF OF THIS DAMAGE**(Research Article)****Abstract**

If the creditor suffers a damage exceeding the default interest due to the default of the debtor in money debts, it is possible to compensate this damage, which cannot be covered by default interest, in accordance with TCO Art. 122/1. However, in order for the debtor to be held liable for excess damage, he must not have been able to prove that he did not have a fault in the default in accordance with the said provision. In addition, the creditor is also required to prove the excess damage. The creditor's method of proving excess damages is controversial. In particular, the proof of the damage caused by the decrease in the value of money due to inflation is a subject of debate in doctrine and practice. However, in its decision dated 08.07.2025 and application numbered 2024/41763, published in the Official Gazette on 29.09.2025, the Constitutional Court evaluated that the lawsuit to be filed in accordance with the provision of TCO Art. 122 does not provide a guarantee in terms of compensation for the loss of value in money due to inflation. In this study, the definition of excess damage, its legal nature, the conditions required for claiming it, whether the exchange rate difference in foreign currency receivables constitutes excess damage and the statute of limitations to which excess damage is subject are explained, and then the proof of excess damage and especially the proof of excess damage resulting from the decrease in the value of money due to inflation are discussed.

Keywords

Excess Damage, Money Debts, Inflation, Abstract Method, Concrete Method

GİRİŞ

Para borcu, borçlunun belirli ya da belirlenebilir nitelikte bir para meblağıyla ifade edilmekte olan bir soyut mali gücü, alacaklıya temin etme yükümlülüğü altına girdiği borç olarak tanımlanabilir¹. Para, en sık karşılaşılan eda konusudur². Para kavramına, geniş ve dar olmak üzere iki şekilde anlam yüklenmektedir³. Geniş anlamda para, ülke parasıyla birlikte yabancı ülke parasını da kapsayan bir içeriğe sahipken; dar anlamda para sadece ülke parasına karşılık gelmektedir⁴.

Para borçlarında borçlunun temerrüdü durumunda, borçlu kusurlu olsun ya da olmasın alacaklı temerrüt faizi talep etme hakkına sahiptir⁵. Alacaklının temerrüt faizi talebinde bulunabilmesi için zarara uğradığını ispatlaması da aranmamaktadır⁶. Zira alacaklının temerrütten dolayı daima zarara uğradığı yönünde kanun tarafından öngörülen bir varsayım söz konusudur⁷. Ayrıca belirtmek gerekir ki borçlunun alacaklının temerrütten dolayı hiçbir

¹ **Barlas**, Nami: Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, Kazancı Kitap Ticaret, İstanbul 1992, s. 10; **Helvacı**, Mehmet: Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, 1. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2000, s. 45; **Demir**, Şamil: “Türk Borçlar Kanunu’nun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı 4, 2012, s. 210. Diğer bir tanım için bkz. **Antalya**, O. Gökhan: Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, Genişletilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 150.

² **von Tuhr**, Andreas (çev. Cevat Edege): Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı Cilt: 1-2, 2. Baskı, Oğaç Matbaası, Ankara 1983, s. 58.

³ **Ayrancı**, Hasan: Türk Borçlar Hukukunda Munzam Zarar (BK m. 105), Yetkin Yayınları, Ankara 2006, s. 27; **Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 1089; **Yanık**, Ercüment: Yabancı Para Borçları, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 20.

⁴ **Arslan**, Çetin/**Kırmızı**, Mustafa: Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar, Güncellenmiş ve Geliştirilmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 37; **Eren**, Borçlar, s. 1089; **Yanık**, s. 20.

⁵ **Furrer**, Andreas/**Muller-Chen**, Markus/**Çetiner**, Bilgehan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Güncellenip Gözden Geçirilmiş 2. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 676; **Ayan**, Mehmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 473; **Ünlütepe**, Mustafa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 271.

⁶ **Tandoğan**, Halûk: Türk Mes’uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mes’uliyet), 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 484-485; **Oğuzman**, M. Kemal/**Öz**, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1, Güncellenip Genişletilmiş 19. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, s. 526.

⁷ **Barlas**, s. 133-134.

zarara uğramadığını ya da zarara uğramışsa da bu zararın temerrüt faizinden daha az miktarda olduğunu ispatlamak suretiyle temerrüt faizi ödemekten kısmen veya tamamen kurtulma imkânı da bulunmamaktadır⁸.

Temerrüt faizi, bir tür götürü tazminat özelliği taşımaktadır⁹. Bununla birlikte alacaklının temerrüt faizi miktarından daha fazla zarara uğramış olması da mümkündür. Bu durumda alacaklı, “aşkın zarar” başlığını taşıyan TBK m. 122 hükmünden faydalanabilmektedir. Nitekim ilgili hüküm gereği borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispatlayamadığı takdirde alacaklının temerrüt faizini aşan zararını tazmin etmekle yükümlü kılınmıştır (TBK m. 122/1).

Çalışmada, aşkın zarara ilişkin genel hususlar açıklandıktan sonra öğretilde ve uygulamada birçok yönüyle tartışmalı olan aşkın zararın ispatı incelenecektir. İlk bölümde, aşkın zarar kavramı ve tanımı, aşkın zararın hukuki niteliği, aşkın zararın tazmini için aranan şartlar, yabancı para borçlarında kur farkının aşkın zarar teşkil edip etmeyeceği ve aşkın zararın tâbi olduğu zamanaşımı süresi ele alınacaktır. İkinci bölümde ise aşkın zararın ispatı, özellikle de enflasyon nedeniyle parada meydana gelen değer kaybından kaynaklanan aşkın zararın ispatı öğretisi ve yargı kararları çerçevesinde açıklanacaktır. Bu bölümde Anayasa Mahkemesi’nin (AYM) 29.09.2025 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 08.07.2025 tarihli, 2024/41763 başvuru numaralı kararı¹⁰ da değerlendirilecektir.

I. GENEL OLARAK AŞKIN ZARAR

A. Aşkın Zarar Kavramı ve Aşkın Zararın Tanımı

Enflasyonun paranın değerini, bir nevi, erozyona uğratmasının¹¹, borçlunun temerrüdü durumunda alacaklının malvarlığında ortaya çıkaracağı olumsuzluğun giderilmesi ve dolayısıyla taraflar arasındaki menfaat denge-

⁸ Barlas, s. 134; Ayrancı, s. 72; Nebioğlu Öner, Şebnem: “Güncel Yargı Kararları Bağlamında Aşkın Zarar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 165, 2023, s. 109.

⁹ Oğuzman/Öz, s. 526; Kapancı, K. Berk: “Para Borçları Bakımından TBK m. 120 f. 2’de Öngörülen Temerrüt Faizi Üst Sınırı ve Bunun Sözleşme Cezası ile İlişkisi Üzerine Düşünceler”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 2, 2024, s. 1175; Saltoğlu Arap, Hatice Esra: Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmelerde Borçlunun Temerrüdü, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 74. Götürü tazminata ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. Birinci Uzun, Tuba: Götürü Tazminat, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 65 vd.

¹⁰ Bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

¹¹ Helvacı, s. 86.

sinin sağlanabilmesi açısından oldukça önemli bir yere sahip olan aşkın zarar, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu¹² (TBK) m. 122’de düzenleme altına alınmıştır. TBK m. 122’de “aşkın zarar” başlığını tercih eden kanun koyucu, bu hükme karşılık gelen 818 sayılı Borçlar Kanunu¹³ (BK) m. 105’i “munzam zarar” başlığı altında düzenlemişti. Öğretide, “artık zarar¹⁴”, “temerrüt faizi ile karşılanamayan zarar¹⁵”, “faizi aşan zarar¹⁶” ve “ek zarar¹⁷” kavramlarına da yer verilmiştir. Yargıtay’ın ise çeşitli kararlarında “faizle karşılanamayan zarar¹⁸” ve “faizi aşan zarar¹⁹” ifadelerini kullandığı görülmektedir. Bu terimler arasında en çok tercih edilenlerden olan “munzam zarar” kavramında geçen “munzam” sözcüğü, “katılmış, ulanmış, eklenmiş²⁰”, “ek; ilâve²¹” anlamlarına gelmektedir. Oysa borçlunun para borcunu ifa etmemesi nedeniyle ortaya çıkan zarar bir bütün teşkil etmekte olup bu zararın herhangi bir ilavesinden söz edilmesi yerinde değildir²². İşbu çalışmada, aşağıda yapılan tanımdan ve TBK m. 122 hükmünün lafzından da anlaşılacağı üzere “temerrüt faizini aşan” zararı işaret ediyor olmasından dolayı muhteviyatıyla daha çok örtüşmesi nedeniyle ve aynı zamanda Türk Borçlar Kanunu’yla

¹² RG, T. 04.02.2011, S. 27836.

¹³ RG, T. 29.04.1926, S. 359.

¹⁴ Bkz. Şirin, Şerafettin: Hukukumuzda Faizi Aşan Munzam Zarar ve Faiz, 1. Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1996, s. 4.

¹⁵ Bkz. Barlas, s. 190, dipnot 554.

¹⁶ Bkz. Kartal, Bilal: “Faizi Aşan Zarar (Munzam Zarar)”, Yargıtay Dergisi, Cilt 23, Sayı 4, 1997, s. 501; Özdemir, Atalay: Özel Hukukta Paranın Değer Kaybının Giderimi, Turhan Kitapevi, Ankara 2004, s. 7.

¹⁷ Bkz. Domaniç, Hayri: Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK m. 105 ve Diğer Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 1998, s. 65; Tekinay, Selâhattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Hâluk/Altı, Atillâ: Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 1993, s. 943; Karahasan, Mustafa Reşit: Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Birinci Cilt, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1989, s. 1324.

¹⁸ “... davalıların temerrütleri nedeniyle davacının munzam (faizle karşılanamayan) zararının oluştuğunu ileri sürerek...” (Yarg. HGK, T. 07.06.2006, E. 2006/300, K. 2006/342, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 09.10.2025)).

¹⁹ “İstikrar bulmuş Yargıtay uygulamasına göre, davacı faizi aşan (munzam) zararını...” (Yarg. 3. HD., T. 10.03.2022, E. 2022/691, K. 2022/2136, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025)).

²⁰ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 09.10.2025).

²¹ Yılmaz, Ejder: (Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü, Yenilenmiş 5. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 520.

²² Albaş, Hakan: Paranın Değer Kaybından Doğan Zararın Tazmin Edilebilirliği (BK. m. 105), 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, s. 112. Aynı yönde bkz. Barlas, s. 190, dipnot 554.

uyumlu bir terminoloji benimsenmesi amacıyla “aşkın zarar” kavramı tercih edilmiştir. Bununla birlikte mevzuatta “aşkın zarar” ve “munzam zarar” kavramlarının birlikte kullanıldığı da görülmektedir. Şöyle ki Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü Rödövens ve Ruhsat Devri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği’nde²³ sözleşmede yer alması gereken hususlara dair m. 29/1-öo’ de “munzam zarara ve aşkın zarara ilişkin hususlar” ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade, munzam zarar ile aşkın zararın birbirinden farklı hukuki kurumlar olarak kabul edildiğini işaret etmesi yönüyle isabetli değildir.

Aşkın zarar kavramı, para borçlarında borçlunun temerrüdü durumunda alacaklının temerrüt faizini aşan ve dolayısıyla temerrüt faiziyle karşılanamayan, temerrüde düşmekte kusurlu olan borçludan talep edebileceği zararını ifade etmektedir²⁴. Bu nedenle aşkın zararın varlığından bahsedilebilmesi için para borçlarında borçlunun temerrüde düştüğü tarih ile tahsilin gerçekleştiği tarih arasındaki zaman diliminde paranın değerinde temerrüt faizinden daha fazla değer kaybı gerçekleşmiş olmalıdır²⁵. Borçlunun temerrüdü nedeniyle alacaklının uğradığı zarar, temerrüt faizinden az ya da temerrüt faizine eşitse alacaklının aşkın zararının varlığından bahsedilemez²⁶. Temerrüde düşülen para borcunun temelinde ise borç kaynaklarından herhangi birinin bulunması mümkündür. Nitekim aşkın zararın varlığından söz edilebilmesi açısından para borcunun kaynağının ne olduğunun bir önemi yoktur²⁷.

Yargıtay’a göre ise aşkın zarar, alacaklının malvarlığının, eğer borçlu borcunu temerrüde düşmeden ödeseydi bulunacak olduğu hâli ile borçlunun temerrüdü neticesinde ortaya çıkan hâli arasındaki farkı ifade etmektedir²⁸.

²³ RG, T. 30.05.2022, S. 31851.

²⁴ Şirin, s. 4.

²⁵ Kılıçoğlu, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş-Genişletilmiş 28. Bası, Turhan Kitapevi, Ankara 2024, s. 903; Kılıçoğlu, Ahmet: “Yargıtay Kararları Işığında Munzam Zarar”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XV, Ankara, 5 Haziran 1998, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1999, s. 3.

²⁶ Öcal, Akar: “Munzam Zarar”, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 1967, s. 150; Ayrancı, s. 142; Uyaroglu, Merve: Türk Hukukunda Aşkın Zarar Uygulamaları, Filiz Kitapevi, İstanbul 2024, s. 50; Özdemir, s. 22; Barlas, s. 190; Güler, Mikdat: “Ücrette İşverenin Temerrüdü ve Özellikle Gazeteci Ücretinde Temerrüdün Sonuçları”, Legal Hukuk Dergisi, Sayı 19, 2004, s. 1851.

²⁷ Altaş, Hüseyin: “Munzam Zafrarda İspat Sorunu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 50, Sayı 1, 2001, s. 122; Ayrancı, s. 121; Özdemir, s. 9.

²⁸ Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025); Yarg. HGK, T. 09.12.2021, E. 2017/2800, K.

B. Aşkın Zararın Hukuki Niteliği

Aşkın zarar, asıl borçtan tamamıyla bağımsız olan yeni bir borç özelliği taşımaktadır²⁹. Yargıtay da aşkın zararın kaynağının “*asıl alacağın temerrüde uğraması ile oluşan hukukî aykırılık*” olduğunu belirtmek suretiyle bu zararı tazmin yükümlülüğünün temerrüde düşülen asıl borçtan tümüyle bağımsız olan yeni bir borç olduğunu kabul etmiştir³⁰.

Aşkın zarar, niteliği gereği, para borçlarına özgü bir sorumluluk olarak karşımıza çıkmaktadır³¹. Dolayısıyla sadece para borcunun ifasında temerrüde düşüldüğü durumlarda ortaya çıkması mümkün olan bir zarar türüdür³². Zira TBK m. 122 gereği borçlunun sorumlu tutulabilmesi için aranan “*temerrüt faizini aşan*” bir zararın meydana gelmesidir. Faizden söz edilebilmesi için ise bir para borcunun bulunması zorunludur³³. Nitekim temerrüt faizi de zaten borçlunun temerrüdünün para borçlarına münhasır sonuçlarından biridir³⁴.

2021/1629, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 20.10.2025); Yarg. 15. HD., T. 25.04.2018, E. 2017/2736, K. 2018/1742 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).

²⁹ Şirin, s. 5; Arslan/Kırmızı, s. 818; Barlas, s. 226; Uyanık, Namık Kemal: “Aşkın Zarar ve Hesaplanması”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 92, Sayı 4, 2018, s. 133; Yalçın, Zülfi: “Munzam Zarar ve İdari Yargıda Munzam Zarar Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, 2023, s. 125.

³⁰ Yarg. HGK, T. 29.03.2022, E. 2021/938, K. 2022/401, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.10.2025); Yarg. HGK, T. 09.12.2021, E. 2017/2800, K. 2021/1629, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.10.2025); Yarg. HGK, T. 13.06.2012, E. 2011/730, K. 2012/373, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.11.2025); Yarg. 3. HD., T. 12.03.2024, E. 2023/1897, K. 2024/1099, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.10.2025); Yarg. 3. HD., T. 18.03.2024, E. 2023/3852, K. 2024/1141, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 13.10.2025).

³¹ Özdemir, s. 7. Aynı yönde bkz. Bilgen, Mahmut: İlmi ve Kazai İçtihatlar Işığında Faiz Hukuku ve Munzam Zarar (İlgili Mevzuat ile Birlikte), Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2001, s. 293; Ayrancı, s. 123.

³² Kılıçoğlu, Munzam Zarar, s. 8-9; Altaş, s. 122.

³³ Arslan/Kırmızı, s. 35; Helvacı, s. 44; Ceylan, Zeynep Şeyma: Para Borçlarının İfasında Faiz, Filiz Kitapevi, İstanbul 2020, s. 61-62.

³⁴ Baygın, Cem: Yabancı Para Üzerinden Borçlanmalar ve Hukuki Sonuçları, Kazancı Kitap Ticaret, İstanbul 1997, s. 120. Ayrıca bkz. Oğuzman/Öz, s. 525-526. Para borcundan başka borçlarda ise borç konusu edimin ekonomik değeri parayla ifade ediliyor olsa dahi zararın ispatlanması şartıyla ancak TBK m. 118 bağlamında gecikme tazminatı talep edilebilir (Eren, Borçlar, s. 1224).

Aşkın zarar kapsamında tazmini mümkün olan zarar, bir tür maddi zarar niteliğindedir³⁵. Yargıtay da aşkın zararın bir maddi zarar olduğu kanaatindedir³⁶. Dolayısıyla eğer borçlunun temerrüdü nedeniyle para borcunun alacaklısı bir manevi zarara uğramış olsa da alacaklının bu zararı aşkın zarar kapsamında tazmin edilmez³⁷. Bununla birlikte öğretide bir görüşe göre, TBK m. 122 (BK m. 105) hükmü bağlamındaki zararın içeriğinde manevi zarar da vardır³⁸. Oysa, gayet düşük bir ihtimal olduğunun altını çizmekle birlikte, para borcunun ifasında borçlunun temerrüdü nedeniyle bir manevi zarar ortaya çıksa dahi bu zararın tazmini, TBK m. 122 (BK m. 105) hükmü çerçevesinde değil ancak TBK m. 58 (BK m. 49) çerçevesinde gerçekleştirilebilir³⁹.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu bir kararında, içtihat aykırılığına konu teşkil eden kararların temelindeki maddi olgulardan hareketle aşkın zararı “*kaybedilen kazanç*”, “*mahrum kalınan kâr*” şeklinde nitelendirmiştir⁴⁰. Zira içtihat aykırılığına konu teşkil eden kararların tamamının temelinde yer alan maddi olgulardaki ortak nokta, borca konu para vadesinde tahsil edilebilmiş olsaydı alacaklının döviz geliri, mevduat faizi gibi nedenlerle kazanç elde edebileceği yönündeki varsayımdır. Bu nedenle de ilgili sorunun, sadece paranın sürekli ve yoğun şekilde değer kaybına uğradığı dönemlerde paranın değer kaybetmesinden kaynaklanan ve bu tür dönemlerde parayla elde edilecek kazancın kaybı nedeniyle ortaya çıkan zararın talebi ile sınırlı olduğu kabul edilmiştir⁴¹. Bununla birlikte aşkın zarar kapsamında tazmini talep edilebilecek zararlar içerisinde yoksun kalınan kârın yanı sıra tabii ki fiili zararların bulunması da mümkündür⁴².

³⁵ Arslan/Kırmızı, s. 818; Barlas, s. 190; Albaş, s. 177; Kartal, s. 507; Akçaal, Mehmet: “Güncel İctihatlar Işığında Munzam Zarar”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, 2022, s. 1075.

³⁶ Bkz. Yarg. 6. HD., T. 24.11.2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 10.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025).

³⁷ Ayrancı, s. 122; Uyaroğlu, s. 8; Kılıçoğlu, Borçlar, s. 906; Bilgen, s. 295. Manevi zararın aşkın zarar bağlamında talep edilemeyeceğine dair farklı gerekçeler için bkz. Kılıçoğlu, Borçlar, s. 906-907 ve Ayrancı, s. 122.

³⁸ Domaniç, s. 65.

³⁹ Barlas, s. 190; Kartal, s. 507; Albaş, s. 177.

⁴⁰ Yarg. İBGK, T. 08.10.1999, E. 1997/2, K. 1999/1, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 11.10.2025).

⁴¹ Yarg. İBGK, T. 08.10.1999, E. 1997/2, K. 1999/1, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 11.10.2025).

⁴² Atasoy Tanrıkulu, Umare: Satış Vaadi Sözleşmesinde Munzam Zarar, Adalet Yayınevi, Ankara 2023, s. 58; Keser, Yıldırım: “Aşkın Zararın İspatı”, İnönü Üniversitesi Hu-

Öğretideki bir görüşe göre, aşkın zarar, müspet (olumlu) zarar niteliğini haizdir⁴³. Sözleşmenin ifa edilmemesinden kaynaklanan⁴⁴ müspet zarar, alacaklı tarafın zamanında ve gereği gibi bir ifaya dair menfaatine yöneliktir⁴⁵. Nitekim müspet zarar alacaklının malvarlığının eğer borçlu borcunu gereği gibi ve zamanında ifa etmiş olsaydı alacak olduğu hâli ile mevcuttaki hâli arasındaki farkı ifade etmektedir⁴⁶. Bu zarar türünde, alacaklının sözleşmeye konu borcun ifa edileceğine yönelik güveni boşa çıkmıştır⁴⁷. Dolayısıyla müspet zarar, alacaklının borcun ifa edilmesi durumunda elde edeceği menfaatine karşılık gelmektedir⁴⁸. Bununla birlikte borçlunun temerrüdünden kaynaklanan zararın tazmin edilmesiyle amaçlananın ifaya dair menfaati değil de ifa zamanına dair menfaati temin etmek olduğu ve Yargıtay kararları ile öğretide TBK m. 122 (BK m. 105) bağlamındaki zarar için yapılan müspet zarar nitelendirmesinin de bu doğrultuda anlaşılması gerektiği ileri sürülmüştür⁴⁹.

Öğretideki diğer bir görüşe göre ise aşkın zararın başlangıçta bir müspet zarar veya bir menfi zarar şeklinde nitelendirilmesi yerinde olmayıp⁵⁰ bu zararın her iki zarar türü şeklinde de ortaya çıkması mümkündür⁵¹.

Öğretide aşkın zarar, hangi borç kaynağından doğduğu önem arz etmeksizin borçlunun para borcunun ifasında temerrüde düşmesi sonrasında ve temerrütten dolayı meydana gelen, alacaklının temerrüt faizini aşan ve dolayısıyla temerrüt faiziyle karşılanması mümkün olmayan her tür zararının

kuk Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 2, 2020, s. 485. Ayrıntılı açıklama için bkz. **Ayrancı**, s. 150-224. Örneğin para alacağının tahsil edilebilmesi için alacaklı tarafından yapılan giderler aşkın zarar kapsamında talep edilebilir (**Barlas**, s. 196).

⁴³ **Ünlütepe**, s. 274; **Bilgen**, s. 294; **Özdemir**, s. 9; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, Borçlar, s. 941; **Kartal**, s. 507; **Keser**, s. 485; **Aktürk**, Emrah: “Paranın Değer Kaybına Bağlı Aşkın Zarar İstemi ve İspatı Sorunu”, Legal Hukuk Dergisi, Cilt 22, Sayı 262, 2024, s. 3637.

⁴⁴ **Schwarz**, Andreas B. (çev. Bülent Davran): Borçlar Hukuku Dersleri 1. Cilt, Kardeşler Basımevi, İstanbul 1948, s. 124.

⁴⁵ **Tandoğan**, s. 426.

⁴⁶ **Ayan**, Borçlar, s. 482; **Tandoğan**, s. 426.

⁴⁷ **Akıncı**, Bekir: Ticari Satımda Satıcının Temerrüdü ve Müspet Zarar, 1. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2014, s. 88; **Ergüne**, Mehmet Serkan: Olumsuz Zarar, 1. Basım, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2008, s. 58.

⁴⁸ **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop**, Borçlar, s. 855; **Ergüne**, 56-57.

⁴⁹ **Barlas**, s. 189; **Akçaal**, s. 1076.

⁵⁰ **Kılıçoğlu**, Munzam Zarar, s. 6; **Albaş**, s. 117.

⁵¹ **Kılıçoğlu**, Munzam Zarar, s. 6-7; **Domanıç**, s. 65; **Arsalan/Kırmızı**, s. 819-820; **Atasoy Tanrıkulu**, s. 67; **Saltoğlu Arap**, s. 78-79.

tazmin edilmesine yönelik kanun tarafından düzenleme altına alınmış “*özel bir tazminat biçimi*” olarak da nitelendirmiştir⁵².

Yargıtay’ın ise çeşitli kararlarında aşkın zararın hem öğretide hem de Yargıtay içtihatlarında bir tür müspet zarar olarak nitelendirildiğini ortaya koymuştur⁵³. Bununla birlikte Yargıtay 15. Hukuk Dairesi’nin 05.03.1987 tarihli bir kararında BK m. 105’(TBK m. 122) de geçen zararın, menfi zararı ifade ettiği kabul edilmiştir⁵⁴.

Kanaatimizce aşkın zararın, her durumda bir müspet zarar niteliğini haiz olacağını kabul etmek mümkün görünmemektedir⁵⁵. Zira müspet zarar ve menfi zarar ayrımı sözleşmesel sorumluluğa özgülenmiş olan bir ayrım şekli olup⁵⁶ bu zarar türleri ancak sözleşmeler hukuku alanında gerçekleşmesi mümkün olan zararlardır⁵⁷. Nitekim borcunun temerrüde düştüğü para borcunun kaynağının sözleşme olması durumunda ortaya çıkan aşkın zararın, müspet zarar niteliğinde olduğu söylenebilir⁵⁸. Bununla birlikte borcunun temerrüde düştüğü para borcunun kaynağı, sözleşme dışındaki diğer borç kaynakları da olabilmektedir⁵⁹. Sözleşme dışı kaynaklardan doğan para borçlarının ifasında temerrüde düşülmesi nedeniyle ortaya çıkan zararlara yönelik müspet zarar-menfi zarar değerlendirmesi yapılamamalıdır. Bu tür durumlarda somut olaya göre ancak fiili zarar veya yoksun kalınan kâr nitelendirmesi söz konusu olabilir⁶⁰.

⁵² **Albaş**, s. 117.

⁵³ Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 14.11.2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.10.2025).

⁵⁴ Yarg. 15. HD., T. 05.03.1987, E. 1987/3503, K. 1987/857 (**Karahasan**, s. 1330). 15. HD., T. 02.12.199, E. 1999/3415, K. 1999/4437 sayılı kararında da aşkın zararın menfi zarar olarak nitelendirildiği görülmektedir (Söz konusu kararın özeti için bkz. Yarg. HGK, T. 08.05.2002, E. 2001/15-1147, K. 2002/365 (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 14.10.2025)).

⁵⁵ Aşkın zarara yönelik önceden müspet zarar ya da menfi zarar şeklinde nitelendirilme yapılmasının isabetli olmadığı yönünde bkz. **Albaş**, s. 117.

⁵⁶ **Çakırca**, Seda İrem: Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zarar, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 33. Aynı yönde bkz. **Tandoğan**, s. 426.

⁵⁷ **Ergüne**, s. 55.

⁵⁸ **Ayrancı**, s. 116; **Ceylan**, s. 81.

⁵⁹ Aynı yönde bkz. **Ayrancı**, s. 121; **Kılıçoğlu**, Munzam Zarar, s. 5, **Ceylan**, s. 81.

⁶⁰ **Çakırca**, s. 33-34. Öğretide **Albaş**, “Durum böyle olunca, görünüm olarak munzam zarar tazminatının niteliği de, bazı hâllerde, temerrüt faiziyle karşılanamayan fiili zararın veya yoksun kalınan kâr’ın karşılanması niteliğinde olabileceği gibi temerrüt faiziyle karşılanamayan müspet zararın tazmini biçiminde karşımıza çıkabilecektir.” ifadelerine yer vermişse de aşkın zararın para borcunun kaynağı göz önünde bulundurulmadan ken-

C. Aşkın Zararın Tazmin Edilebilmesi İçin Aranılan Şartlar

1. Genel Olarak

Borçlunun bir para borcunda temerrüde düşmesi neticesinde ortaya çıkan temerrüt faizi ile karşılanamayan zararın tazmin edilebilmesi bazı şartların varlığına bağlıdır. Öncelikle zararın tazmin edilmesine yönelik alacaklının bir talebi bulunmalıdır⁶¹. Ayrıca alacaklının temerrüt faizini aşan miktarda bir zararı bulunmalı, borçlu para borcunun ifasında temerrüde düşmede kusurlu olmadığını ispatlayamamış olmalı, alacaklının aşkın zararı ile borçlunun temerrüdü arasında uygun illiyet bağı bulunmalı⁶² ve ayrıca borçlunun aşkın zarardan sorumlu tutulmayacağına dair bir sorumsuzluk anlaşması yapılmamış olmalıdır. Nitekim TBK m. 122 (BK m. 105), yedek hukuk kurallı niteliği taşımaktadır⁶³. Bu nedenle tabii ki alacaklı ile borçlunun anlaşmak suretiyle kusura, zarara ve tazminata dair söz konusu hükümden farklı kurallar benimsemeleri mümkündür⁶⁴.

2. Alacaklının Aşkın Zararın Tazminini Talep Etmiş Olması

Borçlunun para borcunda temerrüde düşmesi neticesinde alacaklıya temerrüt faizi ödenebilmesi için aranılan şartlardan biri, alacaklının talepte bulunmasıdır. Nitekim hâkim re'sen alacaklıya temerrüt faizi ödenmesi yönünde karar veremez⁶⁵. Aynı şekilde aşkın zarar açısından da alacaklının talepte bulunması aranmaktadır⁶⁶.

dine özgü bir tazminat olarak kabul edilmesini daha uygun bulmuştur (Albaş, s. 117). Aşkın zararın kapsamındaki fiili zarar ile yoksun kalınan kâra dair ayrıntılı açıklama için bkz. Ayrançı, s. 150-224.

⁶¹ Keser, s. 488. Aşkın zararın talebi hakkında bkz. Aktürk, s. 3641-3643.

⁶² Bkz. Arslan/Kırmızı, s. 827-839; Barlas, s. 188-195; Kartal, s. 507-509; Zeytinoğlu, Emin: "Para Borçlarında Temerrüt Hallerinde Munzam Zarar", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 4, Sayı 8, 2005, s. 257; Çopuroğlu, Çağlar: "Yüksek Enflasyon Döneminde İşçi Alacakları ve Aşkın (Munzam) Zarar", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 15, Sayı 1, 2024, s. 203-204; Özdemir, s. 18-42; Uyanık, s. 122.

⁶³ Ayrançı, s. 149; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, s. 528; Aktürk, s. 3638.

⁶⁴ Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, s. 528.

⁶⁵ Oğuzman/Öz, s. 533; Ünlütepe, s. 273. Ayrıca bkz. Yarg. 6. HD., T. 24.02.2025, E. 2023/3584, K. 2025/692 sayılı kararın muhalefet şerhi, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 24.11.2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 10.10.2025).

⁶⁶ Keser, s. 488.

3. Alacaklının Temerrüt Faizini Aşan Miktarda Bir Zararının Bulunması

TBK m. 122'nin açık lafzı gereği, borçlunun bu hüküm bağlamında tazminat sorumluluğu doğması için alacaklının temerrüt faizini aşan miktarda zarara maruz kalması aranmaktadır. TBK m. 122'de geçen "*temerrüt faizi*"⁶⁷, sadece kanuni temerrüt faizini değil sözleşmesel temerrüt faizini de kapsayan bir kavram olduğu⁶⁸ için alacaklının borçlunun para borcunun ifasında temerrüde düşmesi neticesinde, temerrüt faizi taraflarca belirlenmediği durumda kanuni temerrüt faizini; taraflarca belirlendiği durumda ise sözleşmesel temerrüt faizini aşan zararının bu hüküm gereği tazmini talep edilebilmektedir⁶⁹.

Buradaki zarar, borçlunun para borcunu ifada temerrüde düştüğü andan fiili ödeme tarihine kadarki süreçte gerçekleşen, alacaklının uğradığı temerrüt faizini aşan ve dolayısıyla temerrüt faiziyle karşılanması mümkün olmayan zarardır⁷⁰. Ayrıca henüz ortaya çıkmamış olmakla birlikte borçlunun temerrüdüyle arasında uygun illiyet bağı bulunmak kaydıyla gelecekte kesin olarak ortaya çıkacağı kabul edilen zararlar da aşkın zarara dâhildir⁷¹. Bununla birlikte borçlunun tazmin etmekle yükümlü olduğu zarar, borçlunun temerrüdü nedeniyle ortaya çıkan zarar miktarıyla sınırlıdır⁷².

Aşkın zarar olarak nitelendirilebilecek zarar kalemleri, çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Örneğin borçlunun temerrüde düşmesi nedeniyle alacaklı, para ihtiyacını karşılamak için kredi çekmek zorunda kalmışsa alacaklının bu nedenle ödediği faizin temerrüt faizini aşan kısmının, aşkın zararın tazmin edilebilmesi için aranan şartların varlığı hâlinde, aşkın zarar kapsamına girebilmesi mümkündür⁷³. Yine alacağını tahsil edemeyen alacaklının, bu nedenle başkasına olan borcunu ifa edemeyerek temerrüde düştüğü ve bunun sonucunda da söz konusu kişiye kendisinin temerrüde düşen borçlusundan alabileceği temerrüt faizinden daha yüksek miktarda gecikme tazminatı ödediği durumda da, şartların varlığı hâlinde, aşkın zarardan bahsedilebilir⁷⁴. Alacaklının borçlunun temerrüdünden dolayı iş hayatında kaçıracağı

⁶⁷ BK m. 105'de "*geçmiş günler faizi*" olarak ifade edilmekteydi.

⁶⁸ Arslan/Kırmızı, s. 828; Kılıçoğlu, Borçlar, s. 911; Albaş, s. 178-179; Özdemir, s. 21-22; Atasoy Tanrıkulu, s. 71; Öcal, s. 151.

⁶⁹ Kılıçoğlu, Borçlar, s. 911; Atasoy Tanrıkulu, s. 71.

⁷⁰ Bilgen, s. 294; Kılıçoğlu, Borçlar, s. 910-911.

⁷¹ Albaş, s. 179.

⁷² Şirin, s. 9.

⁷³ Albaş, s. 204-205; Ayrancı, s. 153; Kartal, s. 511.

⁷⁴ Eren, Borçlar, s. 1231; Ayrancı, s. 151-152.

fırsatlar da, şartların varlığı hâlinde, aşkın zarara örnek olarak gösterilebilir⁷⁵. Borcun zamanında ödenmemesi sonucunda alacaklının, icra takibine maruz kalması ve bunun sonucunda birtakım mallarının haczedilerek piyasa değerinden daha düşük bedellere satılması durumunda karşılaşılan zarar da aşkın zarara bir örnek olabilir⁷⁶. Bütün bu hususlar aşkın zarara birer örnek teşkil edebilecekse de belirtmek gerekir ki esasında hangi tür zararların borçlu tarafından tazmini gereken bir aşkın zarar niteliğinde olduğuna peşinen karar verebilmek mümkün olmadığından her somut olayda, söz konusu olayın kendi özellikleri ve aşkın zararın tazmini için aranan şartların bulunup bulunmadığı dikkate alınmak suretiyle değerlendirme yapılması daha yerinde olabilir⁷⁷.

Aşkın zarardan bahsedilebilmesi için borçlunun para borcunu geç de olsa ifa etmiş olmasına ihtiyaç duyulmaktadır⁷⁸. Nitekim bu zararın ortaya çıktığı zaman aralığının sona erme anının belirlenmesinde esas alınan, söz konusu borcun ifa tarihidir⁷⁹. Zira, yukarıda da ifade edildiği üzere, aşkın zarar kapsamındaki zarar, borçlunun para borcunu ifada temerrüde düştüğü andan fiili ödeme tarihine kadarki süreçte gerçekleşen, alacaklının uğradığı temerrüt faizini aşan ve dolayısıyla temerrüt faiziyle karşılanması mümkün olmayan zarardır⁸⁰.

Aşkın zarar, para alacağının geç ifa edilmesi nedeniyle alacaklının uğradığı zarardan temerrüt faizinin mahsup edilmesi suretiyle hesaplanmaktadır⁸¹. Burada temerrüt faizinin göz önünde bulundurulabilmesi açısından temerrüt faizinin tahsil edilip edilmediğinin herhangi bir etkisi bulunmamakta ve hatta alacaklı temerrüt faizinden feragat etse ya da herhangi bir nedenle temerrüt faizi talep hakkı sona ermiş olsa da aşkın zararın hesabında temerrüt faizi dikkate alınır⁸².

Alacaklının TBK m. 122 uyarınca aşkın zararın tazminini talep etmesi durumunda, böyle bir zararın var olduğunu ve ayrıca bu zararın miktarını ispatlaması gerekmektedir⁸³. Aşkın zararın ispatı, aşağıda ayrıntılı şekilde incelenmiştir⁸⁴.

⁷⁵ Oğuzman/Öz, s. 535; Şirin, s. 12.

⁷⁶ Bilgen, s. 313; Domanic, s. 65.

⁷⁷ Barlas, s. 196.

⁷⁸ Kartal, s. 507; Bilgen, s. 311; Atasoy Tanrıkulu, s. 96.

⁷⁹ Atasoy Tanrıkulu, s. 96.

⁸⁰ Bilgen, s. 294; Kılıçoğlu, Borçlar, s. 910-911.

⁸¹ Öcal, s. 157; Atasoy Tanrıkulu, s. 99.

⁸² Barlas, s. 222.

⁸³ Furrer/Muller-Chen/Çetiner, s. 678; Barlas, s. 191; Altaş, s. 122; Önderi, Gökhan: "Para Borçlarında Borçlu Temerrüdü Halinde Alacaklının Munzam Zararının Tazminini

Alacaklı aşkın zararı mutlaka temerrüt faizi ile birlikte talep etmek durumunda değildir. Nitekim aşkın zararın ayrı bir davaya konu edilmesi de mümkündür⁸⁵.

4. Borçlunun Para Borcunun İfasında Temerrüde Düşmede Kusurlu Olmadığını İspatlayamamış Olması

Borçlunun aşkın zarardan sorumlu tutulabilmesi için kusurlu olması gerekmektedir⁸⁶. Zira TBK m. 122 gereği borçlu kendisine yüklenebilecek hiçbir kusurun söz konusu olmadığını ispatlayamadığı takdirde alacaklı, aşkın zararının tazmin edilmesini talep edilebilmektedir. Dolayısıyla TBK m. 122’de düzenleme altın alınan aşkın zarardan sorumluluk, bir tür kusur sorumluluğudur⁸⁷. Burada gerekli olan, borçlunun aşkın zararın ortaya çıkmasında kusurlu olması değil temerrüde düşmede kusurlu olmasıdır⁸⁸.

Borçlunun temerrüde düşmede kusurlu olduğuna yönelik kanun koyucu tarafından bir karine benimsenmiştir⁸⁹. Ayrıca borçlunun aşkın zarardan sorumlu tutulabilmesi açısından temerrüde düşmedeki kusurunun derecesi (ağırlığı) önem arz etmediğinden her türlü kusur, borçlunun aşkın zarardan sorumlu tutulabilmesi için yeterlidir⁹⁰.

Borçlu kusursuz olduğunun kabul edilebilmesi için durumun gerekli kıldığı bütün tedbirleri almış olmalıdır⁹¹. Borçlunun temerrüde düşmede herhangi bir kusurunun bulunmadığını çeşitli şekillerde ispatlaması mümkündür⁹². Örneğin borçlu her ne kadar borca konu parayı zamanında alacaklıya ulaşması mümkün olacak şekilde göndermişse de kendi kusuru bulunmaksızın paranın gecikmiş olduğunu, kendisinin herhangi kusuru olmaksızın söz konusu alacağın mevcudiyetinden habersiz olduğunu⁹³ ispatlamak sure-

İsteyebilmesi Konusundaki Yargıtay Uygulaması”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 87, Sayı 2, 2013, s. 283; Aktürk, s. 3640.

⁸⁴ Bkz. Bölüm II.

⁸⁵ Ayrancı, s. 143; Öcal, s. 156.

⁸⁶ Ceylan, s. 82; Şirin, s. 10; Bilgen, s. 343; Altaş, s. 123; Çopuroğlu, s. 204.

⁸⁷ Kılıçoğlu, Borçlar, s. 911; Özdemir, s. 18.

⁸⁸ Özdemir, s. 18; Ceylan, s. 82; Önderi, s. 280; Arslan/Kırmızı, s. 830; Güler, s. 1851.

⁸⁹ Ayrancı, s. 129; Albaş, s. 191; Barlas, s. 194; Kartal, s. 508; Önderi, s. 280; Akçaal, s. 1079; Aktürk, s. 3644.

⁹⁰ Albaş, s. 190-191; Barlas, s. 193; Atasoy Tanrıkulu, s. 73; Akçaal, s. 1079.

⁹¹ Ayrancı, s. 130.

⁹² Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 24.11.2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 10.10.2025).

⁹³ Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 24.11.2024, E. 2023/1766, K.

tiyle kusursuz olduğunu ortaya koyabilir. Ancak borçlunun aciz hâlinde bulunması ya da ödeme gücünden yoksunluğu onun, TBK m. 122 bağlamında, temerrüde düşmede kusurunun bulunmadığı anlamına gelmemektedir⁹⁴.

5. Alacaklının Uğradığı Aşkın Zarar ile Borçlunun Temerrüdü Arasında Uygun İlliyet Bağının Varlığı

Aşkın zararın tazmin edilebilmesi için aranan bir diğer şart, borçlunun temerrüdü ile aşkın zarar arasında bir uygun illiyet bağının⁹⁵ varlığıdır⁹⁶. Uygun illiyet bağının aranmasının neticesi olarak temerrüde düşen borçlunun, temerrüdüyle arasında bir şekilde bağlantı kurulabilen her türlü zararın tazminiyle sorumlu tutulabileceği söylenemez. Sadece borçlunun temerrüdüyle arasında uygun illiyet bağı bulunan zararlar, borçlu tarafından tazmin edilecek olup böyle bir bağı var olup olmadığını hâkim somut olayı göz önünde bulundurarak değerlendirir⁹⁷. Aşkın zarar ile borçlunun temerrüdü arasında bir illiyet bağının bulunduğu dair ispat yükü ise alacaklıdadır⁹⁸.

İlliyet bağı mücbir sebep, zarar görenin ağır kusuru ve üçüncü kişinin ağır kusuru nedenleriyle kesilebilmektedir⁹⁹. Öğretide TBK m. 119/2 (BK m. 102/2) hükmünün, borçlunun temerrüdü sürecinde bir mücbir sebep ya da

2024/4097, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 10.10.2025). Çeşitli örnekler için bkz. **Öcal**, s. 156.

⁹⁴ **Barlas**, s. 195; **Albaş**, s. 192; **Kartal**, s. 509.

⁹⁵ Uygun illiyet bağına ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. **Eren**, Fikret: Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağı Teorisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1975, s. 51-125.

⁹⁶ **Antalya**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, s. 528; **Şirin**, s. 5; **Barlas**, s. 192; **Ayrancı**, s. 138; **Özdemir**, s. 41; **Arslan/Kırmızı**, s. 835; **Akçaal**, s. 1078; **Çopuroğlu**, s. 204; **Günergök**, Özcan: “Paranın Değer Kaybı Bağlamında Aşkın Zarar”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, 2024, s. 183; **Önderi**, s. 282; **Aktürk**, s. 3644; **Kaya**, Arslan: “Adi ve Ticari İşlerde Faiz”, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt 54, Sayı 1, 1994, s. 349; **Kulaberoğlu**, Muhammet Burak: “Temerrüt Faizi ve Aşkın Zarar”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 94, Sayı 4, 2020, s. 170; **Çelik**, Aydın: “Munzam Zararın Kapsamı ve İspatı”, Terazi Hukuk Dergisi, Sayı 215, 2024, s. 47.

⁹⁷ **Bilgen**, s. 312; **Kartal**, s. 508. Borçlunun temerrüdü ile aşkın zarar arasında bir illiyet bağının var olmadığının ispatlanması da bir kurtuluş kanıtı teşkil etmektedir (**Helvacı**, s. 86).

⁹⁸ **Kılıçoğlu**, Borçlar, s. 913; **Arslan/Kırmızı**, s. 835; **Özdemir**, s. 41; **Albaş**, s. 184; **Keser**, s. 488; **Altaş**, s. 123.

⁹⁹ **Ayan**, Borçlar, s. 332; **Ünlütepe**, s. 170. Ayrıca bkz. **Antalya**, O. Gökhan: Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 2, Genişletilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 301-307.

umulmayan olay nedeniyle para borcunda değer kaybı gerçekleşmişse borçlunun aşkın zararı tazminle sorumlu tutulabileceği biçiminde anlamlandırılabilir ve bu doğrultuda mücbir sebebin illiyet bağına kesmeyeceği ileri sürülmüştür¹⁰⁰. Kanaatimizce de mücbir sebep¹⁰¹, borçlunun temerrüdü ile aşkın zarar arasındaki illiyet bağına kesen nedenler arasında değerlendirilmeyebilir. Zira beklenmeyen hâl ile mücbir sebep birbirinden farklı kavramlar olmakla birlikte¹⁰² TBK m. 119'da geçen “*beklenmedik hâl*”, mücbir sebebi de kapsar şekilde anlaşılmalıdır¹⁰³. Ancak TBK m. 119/2 gereği temerrüde düşmede herhangi bir kusurunun bulunmadığını ya da beklenmedik hâlin söz konusu borcu zamanında ifa etseydi de ifa konusuna zarar vereceğini ispatladığı takdirde, borçlunun sorumluluğunun ortadan kalktığına dikkat edilmelidir. Bununla birlikte yukarıda açıklandığı üzere, borçlunun temerrüde düşmede kusurlu olmadığını ispatlayamamış olması aşkın zararın şartlarından¹⁰⁴. Dolayısıyla borçlunun temerrüde düşmede kusurunun bulunmadığını ispatlaması durumunda zaten aşkın zararın tazmin edilebilmesi için aranan şartlardan biri gerçekleşmemiş olmaktadır.

Yargıtay da aşkın zararın tazmin edilebilmesi için borçlunun temerrüdü ile aşkın zarar arasında uygun illiyet bağına bulunmasını aramış, “*objektif bir şekilde genel hayat tecrübelerine ve olayların normal akışı*” dikkate alınarak böyle bir bağına bulunup bulunmadığının tespit edileceğine işaret etmiş ve borçlunun temerrüdünün aşkın zararın ortaya çıkmasına elverişli nitelikte olmadığı durumlarda ondan aşkın zararın tazmin edilmesinin talep edilemeyeceğini belirtmiştir¹⁰⁵.

6. Borçlunun Aşkın Zarardan Sorumlu Tutulamayacağına Dair Sorumsuzluk Anlaşması Yapılmamış Olması

TBK m. 122 (BK m. 105), düzenleyici bir hukuk kuralı olduğu için borçlu ile alacaklı aşkın zarara yönelik bir sorumsuzluk anlaşması yapabilirler¹⁰⁶. Eğer taraflarca aşkın zarara dair TBK m. 115 bağlamında geçerli bir

¹⁰⁰ Ayrancı, s. 141.

¹⁰¹ Mücbir sebebe ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. Eren, Uygun İlliyet Bağı, s. 175-187.

¹⁰² Bkz. Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 2, s. 303-305.

¹⁰³ Eren, Borçlar, s. 1229; Oğuzman/Öz, s. 524; Ünlütepe, s. 271.

¹⁰⁴ Bkz. Bölüm I, C, 4.

¹⁰⁵ Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 24.11.2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 10.10.2025).

¹⁰⁶ Eren, Borçlar, s. 1233; Uyaroğlu, s. 52; Kulaberoğlu, s. 166. Aynı yönde bkz. Aktürk, s. 3638. Ayrıca alacaklı ile borçlunun aşkın zararın miktarını bir sözleşmeye belirlemiş olması da söz konusu olabilir (Ayrancı, s. 149).

sorumsuzluk anlaşması yapılmışsa alacaklı, borçlunun temerrüdü durumunda temerrüt faizini aşan zararını talep edememelidir.

D. Yabancı Para (Döviz) Borçlarında Kur Farkının Aşkın Zarara Neden Olup Olamayacağı

Borç konusu para biriminin mutlaka Türk lirası olması zorunlu değildir¹⁰⁷. Zira sözleşmeden¹⁰⁸ kaynaklanan para borcunun TBK m. 99/2 gereği “ülke parası dışında başka bir para birimi”, yani yabancı para birimiyle (dövizle)¹⁰⁹ ödenmesinin kararlaştırılması da mümkün kılınmıştır. Bununla birlikte Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar¹¹⁰ m. 4/g’ de getirilen sınırlandırmayı da göz ardı etmemek gerekir.

Yabancı para borcu kavramı, borcun konusunu teşkil eden paranın biriminin, ifa yerindeki resmi para biriminden farklı olmasını ifade etmektedir¹¹¹. TBK m. 99/3’de yabancı para borcunun ödeme gününde ifa edilmemesi durumunda alacaklıya bir seçimlik yetki tanınmıştır. Belirtmek gerekir ki alacaklının TBK m. 99/3’de öngörülen seçimlik yetkiye sahip olabilmesi için borçlunun, söz konusu borcu “ödeme gününde¹¹²” ödememiş olması tek başına yeterli değildir. Ayrıca alacaklının TBK m. 99/3 bağlamında seçimlik yetkiye sahip olabilmesini kanun koyucu, sözleşmede “aynen ödeme” ya da bu anlamı taşıyan herhangi bir ifadeye yer verilmemiş olması şartına bağlamıştır¹¹³. BK m. 83’de ise borçluya seçimlik yetkinin sonradan yapılan bir

¹⁰⁷ Para borcunun Türk lirasıyla ödenmesi tamamlayıcı nitelikte bir hukuk kuralıdır (Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, s. 161).

¹⁰⁸ Öğretide borçlunun sözleşme dışında kalan borçlar açısından yabancı para birimiyle ödeme yapmaya zorlanamayacağı ileri sürülmüştür (Hatemi, Hüseyin/Gökayla, K. Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 224).

¹⁰⁹ “Yabancı para, dövizdir.” (Aymaz, Ahmet: “Kripto Paraların Haczi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 72, Sayı 4, 2023, s. 1652).

¹¹⁰ RG, T. 11.08.1989, S. 20249.

¹¹¹ Ayan, Serkan: “Yabancı Para Borçlarının İfası”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, Cilt 8, Sayı Özel, 2013, s. 511; Taştan, Hakan/Doğan, Saime: “Konkordato Sürecinde Yabancı Para Alacaklarının İncelenmesi”, Mali Hukuk Dergisi, Cilt 19, Sayı 217, 2023, s. 8; Ergün Topcu, Melike: “İİK Kapsamında İflas Hukukunda Yabancı Para Borçları Açısından Takasta Özdeşlik Şartı”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 23, Sayı 3, 2017, s. 667; Özbulut, Elif: “Yabancı Para Cinsinden Çek”, İzmir Barosu Dergisi, Cilt 89, Sayı 2, 2024, s. 69; Akkaya, Tolga: “Konkordatoda Yabancı Para Alacakları”, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt 80, Sayı 3, 2022, s. 822.

¹¹² Bu ifadeden kast edilenin ne olduğuna ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. Ayan, Yabancı Para, s. 544-547.

¹¹³ Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, s. 164. Seçimlik yetkinin kullanılabilmesi için aranan şartlar ve bu şartlara ilişkin açıklamalar hakkında bkz. Yanık, s. 128-131.

değişikle verildiği görülmektedir. Zira 3678 sayılı Kanun¹¹⁴ ile söz konusu hükme “*Yabancı para borcunun vadesinde ödenmemesi halinde alacaklı, bu borcu vade veya fiili ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödenmesini isteyebilir.*” (m. 83/3¹¹⁵) fıkrası eklenmişti¹¹⁶. Dolayısıyla ilgili hüküm gereği alacaklıya ister vade günündeki isterse ödeme günündeki rayiç üzerinden Türk lirasıyla ödeme yapılmasını talep etme yetkisi verilmiştir.

Yabancı para borçlusunun temerrüdü sürecinde ilgili yabancı paranın Türk lirası karşısındaki değerinin değişmesi muhtemeldir. Bunun sebebi, serbest piyasa şartlarında meydana gelen bir kur değişimi olabileceği gibi devalüasyon¹¹⁷ da olabilir¹¹⁸. Bu tür durumlarda, kur farkı nedeniyle yabancı para alacaklısının temerrüt faizini aşan bir zarar ile karşılaşp karşılaşmayacağı gündeme gelebilir. Belirtmek gerekir ki aşkın zarar kapsamında değerlendirilebilecek kur farkına, borcun doğumu ile muaccel olduğu an arasında ve muaccel olduğu an ile borçlunu temerrüde düştüğü an arasında gerçekleşen kur farkı dâhil değildir. Değerlendirmeye tâbi tutulan sadece borçlunun temerrüt sürecinde gerçekleşen kur farkıdır¹¹⁹.

Sözleşmede “*aynen ödeme*” ya da bu anlamı taşıyan herhangi bir ifadeye yer verilmemesi durumunda, TBK m. 99/3 uyarınca alacaklıya seçim yetkisi verilmiş olması nedeniyle borçlunun temerrüdü durumunda alacaklının kur farkından dolayı aşkın zarara uğrayıp uğramayacağı, sözleşmede “*aynen ödeme*” ya da bu anlamı taşıyan herhangi bir ifadeye yer verilmemiş olup olmamasına göre ayrı ayrı değerlendirilebilir.

İlk değerlendirilmesi gereken, sözleşmede “*aynen ödeme*” ya da bu anlamı taşıyan herhangi bir ifadeye yer verilmesi durumudur ki bu durum,

¹¹⁴ RG, T. 23.11.1990, S. 20704.

¹¹⁵ Bu hükmün aşkın zararı düzenleme altına alan BK m. 105’e başvurmada kur farkının neden olduğu zararı giderme imkânı sunduğu kabul edilmiştir (**Reisoğlu**, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2004, s. 259).

¹¹⁶ BK m. 83’de 3678 sayılı Kanun’la yapılan değişiklik öncesinde ve sonrasında kur farkından dolayı aşkın zarar talep edilemeyeceğine dair değerlendirme için bkz. **Aykonu**, Mustafa: “Yabancı Para Borçlarında Munzam Zarar”, Ticaret Hukuk ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIV Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1997, s. 147-153.

¹¹⁷ Bu durumda, ülke parasının dış değeri merkez bankasının ya da hükümetin bir kararı neticesinde ani ve iradi şekilde düşürülmüş olmaktadır (**Tutar**, Kürşat (Hazırlayan): Ekonomi ve Çalışma Hayatı Terimleri Sözlüğü, 1. Baskı, Memur-Sen Yayınları: 23, Ankara 2016, s. 29, (<https://www.memursen.org.tr/documents/sozluk.pdf> (Erişim Tarihi: 29.01.2026))).

¹¹⁸ **Günnergök**, Aşkın Zarar, s. 179.

¹¹⁹ **Barlas**, s. 214; **Albaş**, s. 214.

“gerçek (efektif) yabancı para borcu” olarak adlandırılmaktadır¹²⁰. Bu durumda borçlu, borcunu kesinlikle yabancı parayla ödemek zorunda kalır¹²¹ ve alacaklının TBK m. 99/3’de öngörülen seçimlik yetkiden¹²² faydalanması söz konusu değildir¹²³. Borçlunun temerrüdü sürecinde sözleşmede kararlaştırılan yabancı para biriminin, Türk lirası karşısında değer kaybetmesi ihtimal dâhilindedir¹²⁴. Dolayısıyla kur kaybı nedeniyle alacaklının zarara uğradığı söylenebilir¹²⁵. Gerçekten, temerrüt sonrasında yabancı paranın kuru düşmüşse, borçlu borcunu söz konusu yabancı parayla ödeyeceği için alacaklının kur farkı zararına uğradığından söz etmek mümkündür. Nitekim ödeme gününde ifa edilmediği için alacaklı ilgili yabancı para karşılığında daha az Türk lirasına sahip olmuş olmaktadır¹²⁶. Bu durumda alacaklının kur farkından kaynaklanan zararını, TBK m. 122/1 bağlamında aşkın zarar talebine konu etmesi mümkündür. Zira temerrüt faizinin, borçlu temerrüde düşmeden borcunu ödemiş olsaydı alacaklının sahip olacağı Türk lirası ile temerrüt sonrasında yapılan ödemeyle sahip olduğu Türk lirası arasında kalan miktarı karşılayamaması neticesinde temerrüt faizini aşan söz konusu değer, aşkın zarar olarak talep edilebilir¹²⁷. Ancak 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun¹²⁸ m. 4/a gereğince eğer taraflarca sözleşmede daha yüksek sözleşmesel ya da gecikme faizi belirlenmemişse Devlet Bankaları tarafından söz konusu yabancı parayla açılmış olan bir yıl vadeli mevzuat hesabına ödenen en yüksek faiz oranı uygulama alanı bulacağı için kur farkının neden olduğu zarar ekseriya temerrüt faiziyle karşılanabilir¹²⁹. Dolayısıyla bu hüküm, alacaklının kur farkından kaynaklanmakta olan temerrüt faizini aşan bir zararla karşılaşmasını zorlaştırmaktadır¹³⁰.

¹²⁰ **Nar**, Ahmet: Yabancı Para İpoteği, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 31; **Yanık**, s. 113; **Erişir**, Evrim: “Borçlar Kanunu m. 83 f. III ve Türk Borçlar Kanunu m. 99 f. III’ e Göre Gerçek Olmayan Yabancı Para Alacağının Aynen veya Türk Lirası Üzerinden Tahsili”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı Özel, 2010 (Basım Yılı: 2012), s. 873; **Baygın**, s. 52; **Barlas**, s. 12; **Ayan**, Yabancı Para, s. 525; **Özbulut**, s. 70; **Akkaya**, s. 822.

¹²¹ **Eren**, Borçlar, s. 1092; **Oğuzman/Öz**, s. 313; **Antalya**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, s. 161 ve 163; **Ünlütepe**, s. 223.

¹²² Bu kavrama ilişkin açıklama için bkz. **Baygın**, s. 60-64; **Yanık**, s. 116-118.

¹²³ **Ayan**, Yabancı Para, s. 526-527; **Oğuzman/Öz**, s. 537.

¹²⁴ **Albaş**, s. 215; **Ayrancı**, s. 179.

¹²⁵ **Ayrancı**, s. 179.

¹²⁶ **Baygın**, s. 135; **Barlas**, s. 218.

¹²⁷ **Albaş**, s. 215.

¹²⁸ RG, T. 19.12.1984, S. 18610.

¹²⁹ **Baygın**, s. 135; **Barlas**, s. 218.

¹³⁰ **Oğuzman/Öz**, s. 536.

İkinci değerlendirilmesi gereken, sözleşmede “aynen ödeme” ya da bu anlamı taşıyan herhangi bir ifadeye yer verilmemesi durumudur ki bu durum, “gerçek olmayan (yalın) yabancı para borcu” olarak adlandırılmaktadır¹³¹. Gerçek olmayan yabancı para borcunun ödeme gününde ödenmemesi durumunda TBK m. 99/3 gereği alacaklı, borcun yabancı parayla ya da fiili ödeme günündeki rayiç üzerinden Türk lirasıyla veya vade günündeki rayiç üzerinden Türk lirasıyla ödenmesini talep etme hakkına sahiptir. Belirtmek gerekir ki alacaklının sözleşmede belirlenen yabancı paranın vade ve fiili ödeme tarihi arasındaki bir tarihteki rayici üzerinden ödenmesini talep etme hakkı bulunmamaktadır¹³². TBK m. 99/3 hükmü dikkate alındığında alacaklının kur farkı nedeniyle aşkın zarara uğramayacağı söylenebilir¹³³. Zira borçlunun temerrüdü sürecinde sözleşmede belirlenen yabancı para Türk lirası karşısında değer kaybetmişse, alacaklı vade günündeki rayiç üzerinden Türk lirasıyla ödenmesini seçebilir ve ödeme de bu seçim doğrultusunda yapılırsa kur farkından dolayı zarara uğramaktan kurtulur¹³⁴. Temerrüt sürecinde sözleşmede belirlenen yabancı para Türk lirası karşısında değer kazanmış ve borç aynen (yabancı parayla) ya da fiili ödeme günündeki rayiç üzerinden Türk lirasıyla ödenmişse de kur farkından kaynaklanan bir tazminat talebinden bahsedilemez. Temerrüt sürecinde sözleşmede belirlenen yabancı para Türk lirası karşısında değer kazanmasına rağmen alacaklının vade günündeki rayiç üzerinden Türk lirası karşılığının ödenmesini talep etmesi durumundaysa alacaklı aşkın zarar talebinde bulunamamalıdır. Zira söz konusu zarar alacaklının seçiminin bir neticesidir¹³⁵. Nitekim Yargıtay da bir kararında, davacının yabancı para alacağını fiili ödeme günündeki rayici üzerinden Türk lirası olarak talep edebilme imkânına sahip olmasına rağmen vade günündeki rayici seçmiş olduğunu tespit etmesi üzerine kullanılan seçimlik hakkın sonradan alacaklı aleyhine bir sonuç ortaya çıkarmış olmasının ortaya çıkan zararın talebine dayanak teşkil edemeyeceğini belirtmiştir. Dolayısıyla da bu durumda, kur farkından kaynaklanan zararın tazminine yönelik davanın reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır¹³⁶. Ayrıca temer-

¹³¹ Yanık, s. 112; Erişir, s. 873; Baygın, s. 50; Barlas, s. 12; Özbulut, s. 70; Akkaya, s. 822.

¹³² Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, Borçlar, s. 778; Ayan, Yabancı Para, s. 553.

¹³³ Eren, Borçlar, s. 1232. TBK m. 99/3, gerçek olmayan yabancı para borçlarında borçlunun temerrüdü durumunda alacaklının kur farkından dolayı uğradığı aşkın zararın, bir ispat aranmaksızın tahsil edilebilmesine imkân tanımaktadır (Yanık, s. 131).

¹³⁴ Baygın, s. 135; Barlas, s. 218.

¹³⁵ Barlas, s. 218-219; Oğuzman/Öz, s. 536.

¹³⁶ Yarg. 11. HD., T. 07.04.1997, E. 1997/553, K. 1997/1478, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 21.11.2025).

rüt sürecinde yabancı para Türk lirası karşısında değer kaybetmesine rağmen alacaklı, vade günündeki kur üzerinden değil, fiili ödeme günündeki kur üzerinden Türk lirasıyla ödenmesi yönünde seçimde bulunmuşsa da kur farkı nedeniyle aşkın zarar talebinde bulunamamalıdır¹³⁷. Zira bu tür bir durumda da söz konusu zarar, alacaklının bizzat kendisi tarafından yapılan seçimin bir neticesidir¹³⁸.

E. Aşkın Zararın Tâbi Olduğu Zamanaşımı Süresi

Aşkın zarar talebine uygulanacak zamanaşımı süresi 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda düzenleme altına alınmamıştı¹³⁹. Aynı durum 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu açısından da geçerli olup bu Kanun'da da aşkın zararın tâbi olduğu zamanaşımı süresi belirlenmemiştir. Öğretide ise aşağıda açıklanacağı üzere bu hususa dair üç farklı görüş ileri sürülmüştür.

Birinci görüşe göre aşkın zarar için TBK m. 146 (BK m. 125) uyarınca on yıllık zamanaşımı süresi uygulanır¹⁴⁰. Özellikle aşkın zararın, asıl borçtan bağımsız bir borç niteliğini haiz olmasından hareket edilmiştir¹⁴¹. Ayrıca bu zarar için sözleşmeye dayanan diğer tazminat taleplerinden ayrı bir zamanaşımı öngörülmemesinin hukuki güvenlik açısından gerekli olduğu da ileri sürülmüştür¹⁴².

İkinci görüşe göre ise aşkın zarar, borçlunun kusurlu bir davranışından ve dolayısıyla haksız fiilinden kaynaklandığından aşkın zarar talebi, haksız fiil zamanaşımı süresine tâbidir¹⁴³.

Üçüncü görüş ise aşkın zarar talebinin tâbi olduğu zamanaşımı süresinin belirlenmesinde, asıl alacağa uygulanan zamanaşımı süresini esas almıştır. Nitekim faizle karşılanamayan asıl alacağa uygulanan zamanaşımı süresinin aşkın zarar açısından da geçerli olduğu belirtilmiştir¹⁴⁴. Bu doğrultuda aşkın zarar, haksız fiilden kaynaklandığı durumda TBK m. 72'de düzenlenen haksız fiil zamanaşımına, sözleşmeden kaynaklandığı durumda TBK m. 146

¹³⁷ Baygın, s. 135-136; Barlas, s. 218. Örnek üzerinden aynı yönde açıklama için bkz. Ayan, Yabancı Para, s. 563.

¹³⁸ Baygın, s. 135-136; Barlas, s. 218; Ayan, Yabancı Para, s. 564.

¹³⁹ Özdemir, s. 42; Barlas, s. 225; Albaş, s. 193.

¹⁴⁰ Şirin, s. 314; Barlas, s. 226; Domanıç, s. 81; Ayrancı, s. 240; Albaş, s. 194-195; Arslan/Kırmızı, s. 908-909; Önderi, s. 285; Zeytinoğlu, s. 262; Güler, s. 1852.

¹⁴¹ Bkz. Barlas, s. 226; Önderi, s. 285.

¹⁴² Ayrancı, s. 240.

¹⁴³ Kartal, s. 514.

¹⁴⁴ Kılıçoğlu, Borçlar, s. 928; Akçaal, s. 1093.

ve m. 147’de düzenlenen sözleşmesel zamanaşımı sürelerine, sebepsiz zenginleşmeden kaynaklandığı durumda TBK m. 82’de düzenlenen sebepsiz zenginleşme zamanaşımına tâbi tutulacak olmakla birlikte eğer diğer kanunlarda özel bir zamanaşımı süresi belirlenmiş ise aşkın zarar için bu özel zamanaşımı süresinin uygulama alanı bulacağı ileri sürülmüştür¹⁴⁵. Bu nedenle, ilk iki görüşten farklı olarak, bu görüş esas alındığı takdirde aşkın zarar talebinin tâbi olacağı zamanaşımı süresi somut olaya göre farklılık gösterebilecektir.

Yargıtay, aşkın zararın TBK m. 146 (BK m. 125) gereği on yıllık zamanaşımı süresine tâbi olduğunu belirtmiştir¹⁴⁶. Ayrıca borçlunun temerrüde düştüğü para borcuna dair açılan asıl davanın, aşkın zarar talebine dair zamanaşımı süresini kesmeyeceği kabul edilmiştir¹⁴⁷.

Kanaatimiz aşkın zararın, ilk görüş doğrultusunda, TBK m. 146 uyarınca on yıllık zamanaşımı süresine tâbi olduğu yönündedir. Zira aşkın zararın hukuki niteliğine dair açıklamalarda da belirtildiği üzere aşkın zarar, asıl borçtan bağımsız yeni bir borç özelliği göstermektedir¹⁴⁸. Diğer taraftan TBK m. 146 uyarınca her türlü alacak, kanunda aksi yönde bir düzenlemeye yer verilmediği sürece on yıllık zamanaşımı süresine tâbidir. Hükümde geçen “*kanunda*” ifadesinden anlaşılması gereken sadece Türk Borçlar Kanunu değil bütün kanunlardır¹⁴⁹. Aşkın zarara dayalı talep hakkı da temelde bir alacak hakkı teşkil etmektedir¹⁵⁰. Ayrıca aşkın zarara dair ne Türk Borçlar Kanunu’nda ne de diğer kanunlarda öngörülmüş herhangi bir zamanaşımı

¹⁴⁵ Kılıçoğlu, Borçlar, s. 928-929.

¹⁴⁶ Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 24.11.2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 10.10.2025); Yarg. 11. HD., T. 24.06.2014, E. 2013/5511, K. 2014/11998 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 21.10.2025).

¹⁴⁷ Yarg. 11. HD., T. 24.06.2014, E. 2013/5511, K. 2014/11998 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 21.10.2025).

¹⁴⁸ Şirin, s. 5; Arslan/Kırmızı, s. 818; Barlas, s. 226.

¹⁴⁹ Oğuzman/Öz, s. 631, dipnot 2253. BK m. 125’de “*bu kanunda*” ifadesine yer verilmekteydi. Öğretide özel hüküm bulunmaması aranan kanunun sadece Borçlar Kanunu’yla sınırlı tutulamayacağı vurgulanmak suretiyle “*bu kanunda*” ifadesi yerine “*kanunda*” ifadesi kullanılmasının yerinde olacağı ileri sürülmüştü (Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, Borçlar, s. 1035).

¹⁵⁰ Yarg. 11. HD., T. 25.10.2018, E. 2016/14514, K. 2018/6671, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.10.2025); Yarg. 11. HD., T. 24.06.2014, E. 2013/5511, K. 2014/11998, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.10.2025); Yarg. 11. HD., T. 19.09.2011, E. 2011/5508, K. 2011/10442, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.10.2025).

süresi bulunmamaktadır. Bu nedenle aşkın zarar talebine TBK m. 146'da öngörülen genel zamanaşımı süresinin uygulanması yönündeki görüş, gerek aşkın zararın hukuki niteliğiyle gerekse Türk Borçlar Kanunu'nun zamanaşımına dair genel sistematigiyle daha çok bağdaşmaktadır.

Aşkın zarar talebinin tâbi olduğu zamanaşımı süresinin işlemeye başladığı anın ise bu zararın doğduğu an olduğu kabul edilmektedir¹⁵¹. Aşkın zararın haksız fiil zamanaşımı süresine tâbi olduğunu kabul eden görüş, bu sürenin borçlunun para borcunda temerrüdü düştüğü an başlamakla birlikte borçlu asıl alacağı ödemediği sürece söz konusu süresinin işlemeye başlamayacağını ileri sürmektedir¹⁵². Yargıtay'a göre ise aşkın zarara dair zamanaşımı süresi, "alacaklının alacağının tamamının tahsil edildiği tarih[te]" başlamaktadır¹⁵³. Kanaatimizce de asıl alacak tahsil edilmediği takdirde zamanaşımı süresi işlemeye başlamamalıdır¹⁵⁴. Bununla birlikte zamanaşımının başlangıcının asıl alacağın tamamen tahsil edildiği an olduğunun kabulü, zamanaşımının başlanıcını alacağın muaccel olma anı olarak kabul eden TBK m. 149/1 hükmüyle bağdaşmadığı iddia edilebilir. Ancak belirtmek gerekir ki asıl alacak hiç ödenmediği ya da kısmen ödendiği takdirde talebe konu aşkın zararın miktarının belirlenmesine imkân bulunmamaktadır¹⁵⁵. Zira aşkın zarar kapsamındaki zararın doğabileceği zaman dilimi, fiili ödeme tarihinde sona ermektedir¹⁵⁶.

II. AŞKIN ZARARIN VE ÖZELLİKLE ENFLASYON NEDENİYLE GERÇEKLEŞEN AŞKIN ZARARIN İSPATI MESELESİ

A. Genel Olarak

TBK m. 50/1 uyarınca zararı ispatlamakla yükümlü olan kişi, zarar görendir. Nitekim TBK m. 122 bağlamında aşkın zararın tazmin edilmesi talep edildiğinde de böyle bir zararın var olduğunu ve ayrıca bu zararın miktarını ispatlaması gereken alacaklıdır¹⁵⁷. Aşkın zararı ispat yükümlülüğü altında

¹⁵¹ Barlas, s. 226; Bilgen, s. 369; Akçaal, s. 1094; Güler, s. 1852.

¹⁵² Kartal, s. 514.

¹⁵³ Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025); Yarg. 6. HD., T. 24.11.2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 10.10.2025).

¹⁵⁴ Aynı yönde bkz. Atasoy Tanrıkulu, s. 192.

¹⁵⁵ Yarg. 15. HD, T. 06.03.2006, E. 2005/7100, K. 2006/1234, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 06.02.2026).

¹⁵⁶ Bilgen, s. 294; Kılıçoğlu, Borçlar, s. 910-911.

¹⁵⁷ Furrer/Muller-Chen/Çetiner, s. 678; Barlas, s. 191; Altaş, s. 122; Önderi, s. 283.

olanın alacaklı olduğuna dair neredeyse tam bir görüş birliğine varılmışsa¹⁵⁸ da bu zararın ne şekilde ispatlanması gerektiği hususunun gerek öğreti gerekse yargı kararları dikkate alındığında tartışmalı olduğu görülmektedir.

B. Aşkın Zararın İspatında Uygulanabilecek Metotlar

Aşkın zararın ispatında, somut metot ve soyut metot şeklinde iki metot uygulanabilmektedir¹⁵⁹.

Somut metot gereğince alacaklının, uğradığını iddia ettiği aşkın zararın ve ayrıca bu zararlar borçlunun temerrüdü arasındaki uygun illiyet bağının somut vakıalarla ispatlanması gerekmekte olup aşkın zararın ispatında herhangi bir fiili karineden faydalanılmasına imkân tanınmamaktadır¹⁶⁰. Bu nedenle alacaklı aşkın zararını, kesin ve net olarak ispat etmek zorundadır¹⁶¹. Dolayısıyla yüksek enflasyonun varlığı, alacaklının aşkın zararını ispat edebilmesi açısından yeterli görülmemiştir¹⁶².

Soyut metot gereğince ise alacaklının aşkın zararını, somut vakıalarla ispatlamasına gerek duyulmamakta; enflasyon, devalüasyon, tüketici-üretici fiyat endeksi gibi birtakım ekonomik verilerden hareketle ispatlayabileceği öngörülmektedir¹⁶³. Nitekim enflasyon, savaş vb. ekonomiyi etkileyen her türlü olay tek başına aşkın zararın ortaya çıkmasının birer sebebi olarak kabul edilmektedir¹⁶⁴. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 20.10.1989 tarihli kararında geçen "...kamulaştırma bedeli mal sahibinin para alacağı haline dönüşmekte olup "Para, her zaman kullanılması mümkün ve temettü getiren bir meta olduğundan, geç ödenmesi halinde zararın vücudu muhakkaktır".¹⁶⁵" şeklindeki ifade soyut metodu teyit eder niteliktedir.

Soyut metot bağlamında alacaklının enflasyon oranında bir zararının var olduğunun baştan kabul ediliyor olması, para alacağına ilişkin hemen hemen her uyuşmazlıkta aşkın zarara hükmedilmesine neden olabileceği gerekçesiyle eleştirilmektedir¹⁶⁶. Yine enflasyonun aşkın zarar açısından bir

¹⁵⁸ Albaş, s. 187.

¹⁵⁹ Nebioğlu Öner, s. 120; Atasoy Tanrıkulu, s. 155; Uyaroğlu, s. 56; Keser, s. 488.

¹⁶⁰ Bkz. Atasoy Tanrıkulu, s. 155; Keser, s. 488; Nebioğlu Öner, s. 120-121.

¹⁶¹ Altaş, s. 123; Saltoğlu Arap, s. 83.

¹⁶² Ceylan, s. 85.

¹⁶³ Bkz. Keser, s. 490.

¹⁶⁴ Uyaroğlu, s. 70.

¹⁶⁵ Yarg. İBGK, T. 20.10.1989, E. 1988/4, K. 1989/3, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).

¹⁶⁶ Akçaal, s. 1089.

fiili karine teşkil etmesinden hareketle alacaklının aşkın zararı ispat yükünden kurtulduğuna yönelik iddia, fiili karinelerin ispat yükünü ters çevirme yönünde bir fonksiyonun bulunmadığı ve bir hukuk kuralının açık olması durumunda fiili karineye dayanılamayacağı gerekçesiyle eleştirilmektedir¹⁶⁷. Bununla birlikte soyut metot uygulandığında, yapılacak hesaplamada birtakım varsayımlardan hareket edilmek durumunda kalınacağından dolayı zararın hesaplanmasında zorluklarla karşılaşılabilceği de ileri sürülmektedir¹⁶⁸. Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bazı varsayımlardan hareketle gerek davacının gerek davalının 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu¹⁶⁹ 6. maddesi uyarınca kendilerine yüklenen ispat yükünden kurtulması mümkün olmadığından eğer bedel farkını zamanında tahsil edebilmiş olsaydı davacının söz konusu parayı, vadesi 6 ay olacak şekilde bankaya vadeli olarak yatıracağı yönündeki bir varsayımdan yola çıkılarak hükmedilen tazminatın ispat edilmiş bir zarar karşılığı olmadığını, mevduat faizi olduğunu ortaya koymuştur¹⁷⁰.

C. Öğretideki Görüşler Çerçevesinde Aşkın Zararın İspatı

1. Öğretideki Görüşler

Öğretide aşkın zararın ispatında somut metodun mu yoksa soyut metodun mu uygulanması gerektiği konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. Bir görüş, yüksek enflasyonun varlığını yeterli kabul etmemiş aşkın zararın somut şekilde ispatlanmasını aramışken¹⁷¹ başka bir görüş soyut metoda ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁷².

Bununla birlikte öğretide aşkın zararın gerek somut metotla gerekse soyut metotla hesaplanmasının mümkün olduğunu kabul edilmekle birlikte bunlardan somut zararın hesaplanması metodundan çoğunlukla fiili zararın; soyut zararın hesaplanması metodundan ise çoğunlukla yoksun kalınan kârın hesaplanmasında faydalanılabileceği de ileri sürülmüştür¹⁷³.

¹⁶⁷ Altaş, 127.

¹⁶⁸ Ayrancı, s. 145.

¹⁶⁹ RG, T. 08.12.2001, S. 24607.

¹⁷⁰ Yarg. HGK, T. 23.02.1994, E. 1993/5-600, K. 1994/80, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 03.02.2026).

¹⁷¹ Zeytinoğlu, s. 262; Ceylan, s. 84-85; Altaş, s. 123-124. Öğretide *Antalya*, kural olanın somut olarak zarara uğrandığının ispatlanması olduğunu, farazi niteliğinden dolayı soyut zararın ispatının sınırlı tutulması gerektiğini belirtmiştir (*Antalya*, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, s. 529-530).

¹⁷² Uyaroğlu, s. 70.

¹⁷³ Ayrancı, s. 144.

Başka bir görüş ise soyut ve somut metottan hangisinin uygulanması gerektiğini belirlerken asıl borcun kaynağını esas almıştır. Haksız fiil, sebep-siz zenginleşme ve gerçek olmayan vekâletsiz iş görmeden kaynaklanan borç ilişkileri açısından soyut metodun¹⁷⁴; kaynağı sözleşme olan borçlar yönünden ise somut metodun Uygulanması gerektiği kabul edilmiştir. Bununla birlikte sözleşmeden doğan borçlarda diğer tarafını “*kamu kurumu ya da bankalar gibi özel izinle kurulmuş güven kuruluşları*” teşkil etmekte ise alacaklının aşkın zararını soyut metotla ispatlayabileceği belirtilmek suretiyle kaynağı sözleşme olan borç ilişkilerinde somut metodun uygulanmasına istisna getirilmiştir¹⁷⁵.

2. Aşkın Zararın İspatında Fiili Karine

Aşkın zararın ispatında alacaklının fiili karineden faydalanıp faydalanamayacağı önem arz etmektedir. Fiili karine kavramı, hâkimin herhangi bir hukuk kuralı ile bağlı olmadan insanlar ve hayata dair tecrübelerinden hareketle belirsiz olaylara ilişkin sonuç çıkarmasını ifade etmektedir¹⁷⁶. Öyle ki bu kavramla eş anlamlı olarak “*yaşam deneyimi (hayat tecrübesi) kuralları*”¹⁷⁷, veya “*yaşam deneyi kuralları*”¹⁷⁸, kavramları da kullanılabilir¹⁷⁹. Ayrıca belirtmek gerekir ki fiili karineler, ispat yükünde herhangi bir değişikliğe neden olmamaktadır¹⁸⁰.

Ülkede yüksek enflasyonun söz konusu olduğu zamanlarda kişilerin parayı elinde tutmayarak değer kaybının önüne geçecek nitelikte yatırımlara

¹⁷⁴ Nitekim soyut metodun uygulama alanı bulacağı borç ilişkilerinin, alacaklının iradesine gerek duyulmadan meydana gelen borç ilişkileri olduğu kabul edilmiştir (**Keser**, s. 494).

¹⁷⁵ **Keser**, s. 494-495.

¹⁷⁶ **Tanrıver**, Süha: *Medenî Usûl Hukuku* Cilt I, Tümüyle Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 894; **Görgün**, L. Şanal/**Börü**, Levent/**Kodakoğlu**, Mehmet: *Medenî Usûl Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncel Yargı Kararları İşlenmiş* 13. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 498; **Taşpınar**, Sema: “Fiili Karinelerin İspat Yükünün Dağılımındaki Rolü”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 45, Sayı 1, 1996, s. 536.

¹⁷⁷ **Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar** **Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel: *Medenî Usul Hukuku*, Güncellenmiş 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 426.

¹⁷⁸ **Kuru**, Baki/**Aydın**, Burak: *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı*, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 245.

¹⁷⁹ Fiili karine kavramı yerine öğretide kullanılan diğer kavramlar için bkz. **Taşpınar**, s. 536.

¹⁸⁰ **Pekcanitez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes**, Muhammet: *Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı*, 7035, 7101 ve 7155 sayılı Kanunlarla Yapılan Değişiklikler Nazara Alınarak Gözden Geçirilmiş 7. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 336; **Üstündağ**, Saim: *Medenî Yargılama Hukuku* Cilt I-II, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 6. Bası, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1997, s. 621.

yöneleceği şeklindeki hayat tecrübesinin de temelde bir tür fiili karine teşkil edeceği düşünülebilmektedir¹⁸¹. Daha basit bir ifadeyle, enflasyon varlığının aşkın zararın varlığına yönelik bir karine olduğu ileri sürülebilmektedir¹⁸². Eğer böyle bir karinenin varlığı kabul edilirse yüksek enflasyon nedeniyle aşkın zarara uğradığını iddia eden alacaklının, iddiaya konu zararı ispatı oldukça kolaylaşır. Nitekim parada yüksek enflasyondan dolayı temerrüt faizini aşan miktarda bir değer kaybı gerçekleşmesinin, alacaklının aşkın zararın varlığını ispat edebilmesi açısından yeterli nitelikte olduğu değerlendirilir¹⁸³. Bununla birlikte enflasyon nedeniyle ortaya çıkan aşkın zararın ispatı konusunda alacaklı tarafından faydalanılabilecek bir fiili karinenin varlığının kabul edilip edilmeyeceği hususunda öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüş, ispat yükü altındaki alacaklı lehine bir fiili karinenin bulunduğu kabul etmiştir¹⁸⁴. Örneğin *Barlas*'a göre borçlunun temerrüde düştüğü tarih ile paranın ödendiği tarih arasındaki zaman diliminde resmî istatistikler gibi paranın alım gücünün düştüğüne yönelik delillerin sunulması alacaklının aşkın zarara dair ispat yükünü yerine getirmesi açısından yeterlidir. Ancak para borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı da alacaklının yine söz konusu zarara maruz kalacağını ispatlayan borçlunun, paranın alım gücünün düşmesinden kaynaklanan aşkın zararı tazmin etmekten kurtulacağını belirtmiştir¹⁸⁵.

Öğretide *Buz*, fiili karinelere dayanarak faydalanılmasının ancak geçici bir çözüm olabileceği yönünde değerlendirmede bulunmuştur¹⁸⁶. Nitekim kanuni faiz oranını aşan zararın soyut şekilde hesaplanamayacağı; hesaplanması durumunda kanun koyucu tarafından öngörülmüş olan kanuni faiz oranının hesaplamada göz önünde bulundurulmuş enflasyon ya da faiz oranı seviyesine ulaşmış olacağı, hâlbuki kanuni faiz oranında artırım yapabilecek olanın ancak kanun koyucunun kendisi olduğu vurgulanmıştır¹⁸⁷. Yazara göre kanun koyucu tarafından ekonomik şartlara göre farklılık gösteren esnek faiz oranlarının düzenleme altına alınması gerekli olup bu şekilde bir düzenleme

¹⁸¹ Ayrancı, s. 170.

¹⁸² Kılıçoğlu, Borçlar, s. 925; Arslan/Kırmızı, s. 916 ve 925.

¹⁸³ Furrer/Muller-Chen/Çetiner, s. 679.

¹⁸⁴ Barlas, s. 212; Helvacı, s. 88; Arslan/Kırmızı, s. 916 ve 925; Kılıçoğlu, Borçlar, s. 925.

¹⁸⁵ Barlas, s. 213.

¹⁸⁶ Buz, Vedat: "Karşılaştırmalı Hukukta Munzam Zararın İspatı", Yargıtay Dergisi, Cilt 24, Sayı 3, 1998, s. 406.

¹⁸⁷ Buz, 405. Aynı yönde açıklamalar için bkz. Altaş, s. 128; Akçaal, s. 1089.

yapılıncaya kadar ise alacaklının aşkın zararın ispatında fiili karinelere dayanarak faydalanması yönünde geçici bir çözüme başvurulabilir¹⁸⁸.

Öğretide *Önderi* ise aşkın zararın ispatında karineden faydalanıp faydalanılamayacağını tespitinde, tacirlerin alacakları ve tacir olmayanların alacakları bakımından ayırım yapmıştır. Tacirlerin alacakları açısından zarar karinesinin kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmekle birlikte tacir olmayanlar yönünden ise kesin şekilde aşkın zararın ispatında bir fiili karinenin kabulünü mümkün görmemiş olmakla birlikte yine de aşkın zararın ispatında esnek olunması gerektiğini belirtmiştir¹⁸⁹.

Diğer taraftan *Albaş*, paranın değer kaybı nedeniyle meydana gelen aşkın zarar Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından ortaya konulan verilerle belirlenebildiğinden bu tür aşkın zararın ispatı açısından herhangi bir fiili karineye gerek olmadığı kanaatindedir¹⁹⁰.

3. Kanaatimiz ve Değerlendirme

Kanaatimiz aşkın zararın ispatı konusunda yüksek enflasyonun, herkesçe bilinen bir vakıa olarak kabul edilebileceği yönündedir¹⁹¹. Gerçekten, yıllık enflasyonun yüksek olması herkes tarafından bilinen vakıa niteliğindedir¹⁹². Aynı şekilde Devlet tarafından yıllık olarak tutulan istatistikler de bu özelliği haizdir¹⁹³. Bu nedenle söz konusu istatistiklerle ortaya konulan enflasyon oranının kanunda öngörülen ya da sözleşmede kabul edilen temerrüt faizini aşması durumunda, alacaklının enflasyon nedeniyle TBK m. 122/1 bağlamında bir aşkın zarara uğradığı ispattan varestedir¹⁹⁴.

Herkesçe bilinen vakıalar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu¹⁹⁵ (HMK) m. 187/2 uyarınca çekişmeli değildir. Dolayısıyla böyle bir vakıaya dayanan

¹⁸⁸ Buz, s. 406.

¹⁸⁹ Önderi, s. 293-294.

¹⁹⁰ Albaş, s. 228.

¹⁹¹ Öğretide *Özdemir*, enflasyonun herkesçe bilinen (maruf ve meşhur olan) vakıa olarak kabul edilebileceğini ifade etmekle birlikte enflasyon ortamında kişilerin paranın değerini korumaya yönelik çaba göstermesinin ve enflasyonun olumsuz sonuçların bu nitelikte bir vakıa olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir (*Özdemir*, s. 173).

¹⁹² Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 420.

¹⁹³ Görgün/Börü/Kodakoglu, s. 490.

¹⁹⁴ Öğretide *Arslan/Kırmızı*, Dolayısıyla Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 187/2 (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) m. 238/2) hükmünün bir gereği olarak alacaklının, resmi ya da özel kurumlarca açıklanan ve temerrüt faizinin üzerinde kalan enflasyon oranında bir aşkın zarara uğradığının ispatına gerek olmadığını belirtmiştir (*Arslan/Kırmızı*, s. 925).

¹⁹⁵ RG, T. 04.02.2011, S. 27836.

tarafın, bu vakıanın varlığını ispatlayabilmek amacıyla delil sunması da gerekli değildir¹⁹⁶. Oysa fiili karinelerle ispatta sadece ispatın konusu değişmekte ve yine bu tür karinelerle yapılan ispat da deliller aracılığıyla gerçekleştirilmektedir¹⁹⁷. Diğer bir ifadeyle, bir fiili karineye dayanan taraf, söz konusu karineye temel teşkil eden vakıayı ispatla yükümlüdür¹⁹⁸. Bu nedenlerle aşkın zararın ispatında, fiili karineler ile HMK m. 187/2 (Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu¹⁹⁹ (HUMK) m. 238/2) bağlamında herkesçe bilinen (maruf ve meşhur olan) vakıaların ayırımına özen gösterilmesi yerinde olabilir²⁰⁰.

Soyut metodun uygulanmasına yöneltilen, enflasyon oranında zararın varlığının kabul edilmesinin kanuni faiz oranının enflasyon oranına çıkarılması sonucunu ortaya çıkaracağı, böyle bir yetkinin ise ancak kanun koyucuya ait olduğu²⁰¹ şeklindeki eleştiriye katılmıyoruz. Zira yukarıda da izah edildiği üzere, aşkın zararın tazmin edilebilmesi için borçlunun temerrüde düşmede kusurlu olmadığını ispatlayamamış olması gerekmektedir²⁰². Oysa temerrüt faizinin talep edilebilmesi için borçlunun kusurlu olması gerekli değildir²⁰³. Bu durum kanuni faiz oranı açısından ayrı bir uygulama alanının söz konusu olduğunu²⁰⁴ ve dolayısıyla enflasyon oranında aşkın zararın varlığı kabul edilse de kanuni temerrüt faizinin uygulanmaya devam edeceğini göstermektedir. Kaldı ki, aşkın zarardan farklı olarak, temerrüt faizinin talep edilebilmesi için bir uygun illiyet bağının varlığı da aranmaz; sadece temerrüde düşülmüş olması yeterlidir²⁰⁵.

Borçlunun temerrüdü durumunda enflasyon durumunda paranın uğradığı değer kaybı birtakım varsayımlardan hareketle hesaplanıyor da değildir. Nitekim resmi kurumlarca düzenli aralıklarla açıklanmakta olan verilerden

¹⁹⁶ Tanrıver, s. 870; Kuru/Aydın, s. 240.

¹⁹⁷ Üstündağ, s. 621.

¹⁹⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 426.

¹⁹⁹ RG, 2, 3, 4/7/1927, S. 622, 623, 623.

²⁰⁰ Taşpınar, Yargıtay'ın aşkın zarara ilişkin bir kararına yönelik yaptığı değerlendirmede, her ne kadar ilke olarak söz konusu karara katılmaktaysa da fiili karineler ile herkes tarafından bilinen vakıaların aynı değerlendirmeye tâbi tutmasının yerinde bulmadığını ifade etmiştir (Taşpınar, s. 567-568). Söz konusu iki kavramın karşılaştırılması için bkz. Taşpınar, s. 539-540.

²⁰¹ Buz, s. 405; Altaş, s. 128; Akçaal, s. 1089.

²⁰² Bkz. Bölüm I, C, 4.

²⁰³ Eren, Borçlar, s. 1224; Ayan, Borçlar, s. 473; Antalya, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, s. 519; Saltoğlu Arap, s. 73.

²⁰⁴ Oğuzman/Öz, s. 535-536, dipnot 1905.

²⁰⁵ Şirin, s. 9.

faydalanmak suretiyle yapılacak olan matematiksel hesaplamalar neticesinde parada meydana gelen değer kaybı ve dolayısıyla enflasyon nedeniyle alacaklının uğramış olduğu aşkın zarar miktarı belirlenebilir.

Enflasyonun ülkemiz açısından yıllardır ve ciddi oranlarda varlığını devam ettiren bir ekonomik problem olduğu tartışmasızdır. Nitekim 1965 yılından 2026 yılına kadar ortalama enflasyon oranının % 35,38 olduğu görülmektedir²⁰⁶. Hatta bazı dönemlerde oldukça yüksek enflasyon oranlarıyla karşı karşıya kalınmıştır. Öyle ki 1980 yılının Mayıs ayında enflasyon % 138,71 oranına ulaşmıştır²⁰⁷. Enflasyonun sürekli şekilde azımsanamayacak oranlarda var olduğu bir ekonomik düzlemde, paranın geç ödenmesinin alacaklıyı zarara uğratacağı görmezden gelinmesi mümkün olmayan bir gerçekliktir. Zira 20.10.1989 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu kararında da paranın daima kullanılabilme ve kazanç sağlayabilme özelliğinden hareketle paranın geç ödendiği durumda zararın ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğu belirtilmiştir²⁰⁸. Gerçekten para, sadece bir ödeme aracı olmayıp aynı zamanda bir yatırım aracı niteliği taşımaktadır²⁰⁹.

Ayrıca borçlunun para alacağını ödemediği temerrüde düşmesi durumunda alacaklı ile borçlu arasında adil bir denge kurulabilmesi, ancak borçlunun para borcunu gerçek değeri üzerinden ifa etmesiyle mümkün olur. Zira enflasyon nedeniyle paranın değerinde meydana gelen düşüşün borçlu tarafından karşılanmaması ve dolayısıyla alacaklının bu değer kaybına katlanmak zorunda bırakılması onun açısından aşırı bir külfet oluştururken; söz konusu değer kaybının karşılanması borçlu için aşırı bir külfet ortaya çıkarmaz²¹⁰. Dolayısıyla, TBK m. 122 hükmü olabildiğince alacaklının enflasyon nedeniyle uğradığı aşkın zararın tazminine dayanak teşkil edecek şekilde uygulanmalıdır. Bu nedenle alacaklıyı zararını somut şekilde ispatlamak zorunda bırakmak, alacağını tahsil edemediği için zaten hukuken daha çok korunmayı ihtiyaç duyan alacaklının, tartışmasız bir şekilde varlığı kabul edilen enflasyonun ortaya çıkardığı etkiler karşısında korumasız bırakılmasına neden olabilmektedir. Hatta enflasyona rağmen alacaklının aşkın zararını somut vakıalarla ispatlaması gerekliliği, borçlunun temerrüde düşmek suretiyle

²⁰⁶ <https://tr.tradingeconomics.com/turkey/inflation-cpi> (Erişim Tarihi: 04.02.2026).

²⁰⁷ <https://tr.tradingeconomics.com/turkey/inflation-cpi> (Erişim Tarihi: 04.02.2026).

²⁰⁸ Yarg. İBGK, T. 20.10.1989, E. 1988/4, K. 1989/3, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).

²⁰⁹ Serozan, Paranın Alım Gücü, s. 44.

²¹⁰ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025)).

gerçekleştirdiği borca aykırı davranışından yarar sağlamasına zemin hazırlar. Zira enflasyon oranının temerrüt faizi oranın oldukça üzerine çıkması, alacaklının zararınayken borçlunun yararınadır. Öyle ki bu durum borçlunun, şartlar elverdiği sürece borcunu zamanında ifa etmekten kaçınmasına ve alacaklı uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıdığına da mümkün olduğu ölçüde yargılama sürecini uzatmaya yönelik davranışlarda bulunmasına neden olabilir²¹¹.

Diğer taraftan enflasyon nedeniyle paranın alım gücünün düşmesi durumunda, zaten ekonomik olarak daha ayrıcalıklı olan kişilere bir de hukuki ayrıcalık tanınmamalıdır²¹². Bu nedenle aşkın zararın ispatında, alacaklıya göre farklı metotlar benimsenmek suretiyle ekonomik olarak daha güçlü konumda bulunanlar lehine olabilecek bir uygulama meydana getirilmemelidir. Nitekim yüksek enflasyonun neden olduğu sosyal adaletsizliği, hukuk düzleminde daha da perçinlememek gerekir²¹³.

D. Yargı Kararları Çerçevesinde Aşkın Zararın İspatı

1. Yargıtay’a Göre Aşkın Zararın İspatı ve Değerlendirilmesi

Yargıtay’ın aşkın zararın ne şekilde ispatlanacağı hususunda yeknesak bir uygulama benimsediğini söylemek güçtür. Gerçekten, 1980’li yıllardan beri birtakım kararlarda aşkın zararın somut şekilde ispatlanması aranmışken diğer birtakım kararlarda enflasyon aşkın zararın ispatı açısından yeterli kabul edilmiştir²¹⁴.

Yargıtay eski tarihli bazı kararlarında aşkın zararın somut şekilde ispatlanmasını gerekli görmemiştir. Örneğin Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin 11.12.1997 tarihli bir kararı uyarınca, yüksek enflasyonun paranın alım gücünü düşürmesinden dolayı alacaklı para alacağını geç alması durumunda zarara uğramaktadır²¹⁵. Diğer taraftan Yargıtay eski tarihli bazı kararlarında ise enflasyonun varlığını aşkın zararın ispatı açısından yeterli kabul etmemiştir. Örneğin, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi’nin 27.01.1995 tarihli bir kara-

²¹¹ AYM, T. 15.12.1998, E. 1997/34, K. 1998/79, (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1998/79?EsasNo=1997%2F34>, Erişim Tarihi: 16.11.2025).

²¹² Serozan, Rona: “Paranın Alım Gücünün Düşmesine Bağlı Kayıpların Karşılansında Eşitsizlikler”, İstanbul Üniversitesi Muhayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 20, 1996, s. 47.

²¹³ Serozan, Paranın Alım Gücü, s. 47.

²¹⁴ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025)).

²¹⁵ Yarg. 11. HD., T. 11.12.1997, E. 1997/8193, K. 1997/9122, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 13.11.2025).

rında, aşkın zararın somut şekilde ispatlanması gerektiğini, enflasyondan dolayı paranın reel değerinin düşmesinin alacaklının aşkın zarar talebinde bulunabilmesi için tek başına yeterli olmadığını kabul etmiştir²¹⁶. Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da 19.06.1996 tarihli kararında aşkın zararın ispatında somut metodun uygulanması gerektiğini kabul etmiştir. Nitekim ilgili kararda, BK m. 105 (TBK m. 122)'deki aşkın zararın, ülkedeki enflasyon oranı gibi ekonomik olumsuzlukların malum ve meşhur vakıalar olarak kabul edilmesi suretiyle değil de somut vakıalarla ispatlanması gerektiği belirtilmiştir²¹⁷.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 08.10.1999 tarihli kararında da aşkın zararın ispatı konusunda Yargıtay'ın çeşitli dairelerinin farklı yöntemler benimsendiği ortaya koyulmuştur. Ancak içtihatların birleştirilmesine gerek bulunmadığına karar verilmiştir²¹⁸. Zira yapılan değerlendirme neticesinde, içtihadı birleştirme suretiyle birbirinden farklı maddi olgulardan kaynaklanan zararların ispatlanmasının tek ispat vasıtasına tâbi kılınmasının hem hâkimin delilleri serbest şekilde takdir ederek vicdani kanaatine göre karar vermesine yönelik kanuni düzenlemeyi sınırlandıracağı hem de hukukun zaman içindeki gelişimine engel teşkil edeceği kanaatine varılmıştır²¹⁹.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun yukarıdaki kararı sonrasında da aşkın zararın ispatına dair farklı uygulamalar varlığını devam ettirmiştir. Nitekim Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 03.05.2010 tarihli bir kararında, aşkın zararın ispatında ticari hayat açısından fiili bir karinenin bulunduğuna işaret etmiş ve HMK m. 238'den hareketle temerrüt faizini aşan bir zararın mevcut olduğunu, davalı tarafın karinenin aksini ispatlaması gerektiğini belirtmiştir²²⁰. Diğer taraftan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 16.03.2023 tarihli kararınca ise aşkın zararın somut şekilde ispatlanması gerekmektedir²²¹.

²¹⁶ Yarg. 15. HD., T. 27.01.1995, E. 1994/4985, K. 1995/363, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 13.11.2025).

²¹⁷ Yarg. HGK, T. 19.06.1996, E. 1996/5-144, K. 1996/503, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 13.11.2025).

²¹⁸ Yarg. İBGK, T. 08.10.1999, E. 1997/2, K. 1999/1, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 11.10.2025).

²¹⁹ Yarg. İBGK, T. 08.10.1999, E. 1997/2, K. 1999/1, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 11.10.2025).

²²⁰ Yarg. 13. HD., T. 03.05.2010, E. 2009/14780, K. 2010/6034, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).

²²¹ Yarg. 11. HD., T. 16.03.2023, E. 2021/6204, K. 2023/1610, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).

Yargıtay dairelerinin yanı sıra Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun da aşkın zararın ispatı hususunda farklı yönde kararları bulunmaktadır. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 05.07.2000 tarihli bir kararında enflasyonist ekonominin olumsuz sonuçlarının, malum ve meşhur vakıalar olması nedeniyle ispatlanmalarına gerek bulunmadığını belirtmiştir²²². Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 13.06.2012 tarihli kamulaştırma bedelinin geç alınmasından kaynaklanan aşkın zararın ispatı açısından yaptığı değerlendirmede, kamulaştırmaya konu teşkil eden taşınmazların bedelinin uzun süre geçmesine rağmen tahsil edilememiş olması ile söz konusu bedelin dava tarihinde satın alma gücü göz önünde bulundurulduğu takdirde davacıların zararlarını ispatlamış sayılmaları gerektiği kanaatine varmıştır²²³. Oysa Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 29.03.2022 tarihli kararında, aşkın zararın somut vakıalarla ispat edilmesi gerektiğini ve ispata konu olguların ekonomik şartların neden olduğu olumsuzluklar gibi soyut durumlardan daha ziyade bizzat davacının geç ödemeden dolayı somut şekilde uğradığı zarar olduğunu belirtmiştir²²⁴.

Aşkın zararın ispatına dair Yargıtay'ın yaklaşımını ortaya koyan bütün bu süreç göz önünde bulundurulduğunda, Yargıtay tarafından aşkın zararın ne şekilde ispatlanması gerektiği hususunda uzun yıllardır istikrardan uzak bir uygulama benimsendiği anlaşılmaktadır. Hâlbuki mahkemelerce benzer konulara dair verilen kararların birbirleriyle çelişkili olması, kanun önünde eşitlik ilkesini, adil yargılanma hakkını²²⁵ ve aynı zamanda hukuki güvenlik ilkesini olumsuz etkilemektedir²²⁶. Ayrıca yukarıda ortaya konulan süreç dikkate alındığında Yargıtay'ın aşkın zararın ispatına yönelik birbiriyle çelişen kararlarının süreklilik kazandığı görülmektedir. Oysa mahkemelerin birbiriyle uyuşmayan kararlarının sürekli bir hâl alması, hiç şüphesiz ülkedeki yargı sistemine yönelik güveni azaltıcı bir etkiye sahiptir²²⁷.

²²² Yarg. HGK, T. 05.07.2000, E. 2000/2-1072, K. 2000/1124, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.02.2026).

²²³ Yarg. HGK, T. 13.06.2012, E. 2011/730, K. 2012/373, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.11.2025). Bununla birlikte ilgili kararın karşı oy yazısında aşkın zararın somut şekilde ispatlanması gerektiği vurgulanmıştır.

²²⁴ Yarg. HGK, T. 29.03.2022, E. 2021/938, K. 2022/401, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.10.2025).

²²⁵ İçtihat uyumsuzlıklardan dolayı adil yargılanma hakkının ihlaline dair Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yönelik ayrıntılı açıklama için bkz. **Güzel**, Ali: "İçtihat Uyumsuzluğu Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlali", Çalışma ve Toplum, Cilt 3, Sayı 78, 2023, s. 2020-2033.

²²⁶ **Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası**, s. 96.

²²⁷ AYM, T. 06.01.2015, B. No. 2013/6932, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6932>, Erişim Tarihi: 05.02.2026).

Bu duruma içtihadı birleştirme yoluyla son verilmesine yönelik çabanın olumsuz neticelenmesi, söz konusu istikrarsızlığın daha da kronik bir hâle dönüşmesine hukuki zemin oluşturmuştur. Yargıtay içtihadı birleştirmeye gerek bulunmadığına dair gerekçesinde, ispata konu zararların “*değişik ve çok türlü maddi olgulardan*” kaynaklandığını belirtmektedir²²⁸. Oysa aynı kararda içtihadı birleştirmeye konu sorunun temelindeki hukuki nedenin, sadece paranın değerinin sürekli ve yoğun şekilde azaldığı zamanlarda para da gerçekleşen değer kaybı olduğu ortaya koyulmuştur²²⁹. Dolayısıyla tartışma esasında bu tür süreçlerde, yani yüksek enflasyon dönemlerinde gerçekleşen zararlar açınsındandır²³⁰.

2. Anayasa Mahkemesi’ne Göre Aşkın Zararın İspatı ve Değerlendirilmesi

Aşkın zararın somut şekilde ispatını arayan bazı Yargıtay kararları, alacaklıların anayasa şikâyeti yoluna başvurmalarına temel oluşturmuştur. Anayasa Mahkemesi’nin (AYM)’nin özellikle 25.01.2018 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 21.12.2017 tarihli, 2014/2267 başvuru numaralı kararı²³¹ ile 29.09.2025 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 08.07.2025 tarihli, 2024/41763 başvuru numaralı kararı²³² dikkat çekmektedir. Bu kararlardan ikincisi, oldukça yakın tarihli olması ve ayrıca pilot karar usulünün uygulanmasına karar verilmesi nedeniyle daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirilecektir.

AYM 25.01.2018 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 21.12.2017 tarihli, 2014/2267 başvuru numaralı kararına konu davada başvuru sahibinin bir kamu kurumundan olan alacağının geç ödenmesinden kaynaklanan aşkın zararını talep ettiği yargılama süreci neticesinde aşkın zararın ispatlanamadığı gerekçesiyle talebi reddedilmiş, alacaklı da bunun üzerine mülkiyet hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuştur²³³. Yapılan inceleme neticesinde AYM tarafından

²²⁸ Yarg. İBGK, T. 08.10.1999, E. 1997/2, K. 1999/1, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 11.10.2025).

²²⁹ Yarg. İBGK, T. 08.10.1999, E. 1997/2, K. 1999/1, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 11.10.2025).

²³⁰ **Duman**, Özgür: “Enflasyon Karşısında Para Alacaklarının Korunması ve Mülkiyet Hakkı”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı 12, 2018, s. 413.

²³¹ Bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/01/20180125-15.pdf> (Erişim Tarihi: 16.11.2025).

²³² Bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

²³³ AYM, T. 21.12.2017, B. No. 2014/2267 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/01/20180125-15.pdf> (Erişim Tarihi: 16.11.2025).

“...başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılarak ödendiği anlaşıldığından başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiği kanaatine varılmıştır. Bu tespiti rağmen derece mahkemelerinin başvurucunun zarara uğradığını ayrıca ispatlaması gerektiği yönündeki katı yorumu nedeniyle somut olay bakımından kamunun yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine bozulduğu değerlendirilmiştir.”²³⁴

AYM 29.09.2025 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan 08.07.2025 tarihli, 2024/41763 başvuru numaralı kararında da aşkın zararın somut şekilde ispatını arayan Yargıtay uygulaması, AYM’ ye taşınmıştır. İlgili başvurunun konusunu, enflasyon nedeniyle alacakta meydana gelen değer kaybindan kaynaklanan aşkın zararının tazmin edilememesinden dolayı başvurucunun mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiası oluşturmaktadır²³⁵.

Bireysel başvuruya konu olan davada, yerel mahkeme aşkın zarar şartlarının oluşmadığı gerekçesiyle bilirkişi raporu alınmasına dahi ihtiyaç duymayarak davanın reddine karar vermiştir. Davacının istinaf kanun yolu başvurusu üzerine ise yerel mahkemenin hükmü ortadan kaldırılarak farklı bir gerekçeyle davanın reddine karar verilmiştir. Nitekim Bölge Adliye Mahkemesi, ekonomik şartlardan hareketle soyut şekilde yapılan açıklamayı yeterli görmemiş, aşkın zararın ispatlanamamasından dolayı aşkın zararın şartlarının bulunmadığı gerekçesine dayanmıştır. Davacının bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurması üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi’nce söz konusu karar onanmıştır. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi gerekçesinde, bir önceki başlık bahsedilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun T. 29.03.2022, E. 2021/938, K. 2022/ 401 sayılı kararındaki açıklamalar yer vermiş ve bu doğrultuda *“davacının durumuna özgü somut vakıalarla ispatlanması gerektiği, yüksek enflasyon, dolar kurundaki artış, serbest piyasadaki faiz oranlarının yüksek oluşu, paranın satın alma gücünde meydana gelen azalma, davacıyı ispat yükünden kurtarmayacağı gibi herhangi bir ispat kolaylığı da sağlamayacağı”*, davacının ise uğradığı aşkın zarara neden olan vakıaların ispatlanamadığını belirtmiştir²³⁶.

²³⁴ AYM, T. 21.12.2017, B. No. 2014/2267 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/01/20180125-15.pdf> (Erişim Tarihi: 16.11.2025).

²³⁵ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

²³⁶ Yarg. 3. HD., T. 12.03.2024, E. 2023/1897, K. 2024/1099, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 15.11.2025).

AYM, enflasyon nedeniyle ortaya çıkan değer kaybının tazmini açısından TBK m. 122 çerçevesinde açılacak aşkın zarar davasının; bir güvence sağlamadığı, “*bu yöndeki içtihadın etkili bir hukuk yolunun bulunduğu yönünde gelişme göstermediği*” ve söz konusu davanın teorik bağlamda da başarıya ulaşma imkânının söz konusu olmadığı gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunanın alacağına enflasyon nedeniyle gerçekleşen değer kaybını tazmin edebilecek “*etkili bir hukuk yolu bulunmadığı*” sonucuna varmıştır. Bu doğrultuda, bireysel başvuruda bulunanın mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği; bu ihlalin yapısal bir sorundan kaynaklanmakta olduğu kanaatine varıldığından Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü²³⁷ m. 75’de öngörülen “*pilot karar usulü*” nün uygulanmasına ve söz konusu “*sorunun çözümü için keyfiyetin Türkiye Büyük Millet Meclisi-ne[TBMM] bildirilmesine*” karar verilmiştir²³⁸.

Belirtmek gerekir ki pilot karar usulünün uygulanması ve dolayısıyla çözüm için durumun TBMM’ye bildirilmesi kararları oybirliğiyle değil, oyçokluğuyla alınmıştır. Zira karşı oy yazısında başvurucunun mülkiyet hakkı ihlalinin yapısal bir sorundan kaynaklanmadığı, bu ihlalin sebebinin TBK m. 122’nin Anayasa’ya uygun bir şekilde yorumlanmaması olduğu ileri sürülmüştür²³⁹.

Söz konusu kararlar dikkate alındığında, öncelikle enflasyon nedeniyle alacakta meydana gelen değer kaybı şeklinde ortaya çıkan aşkın zararın tazmin edilmemesinin, mülkiyet hakkı ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Nitekim bu kararlar açısından mülkiyet hakkının konusunun kapsamını eşya hukuku değil, 1982 Anayasası²⁴⁰ m. 35 çerçevesinde değerlendirmek gerekir. Zira gayri maddi şeylerin eşya hukuku bağlamında mülkiyet hakkının konusunu oluşturamayacağı ileri sürülmektedir²⁴¹. Oysa 1982 Anayasası m. 35 çerçevesinde mülkiyet, eşya hukukundan daha geniş bir anlam taşımakta

²³⁷ RG, T. 12.07.2012, S. 28351.

²³⁸ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

²³⁹ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763 sayılı kararın karşı oy yazısı, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

²⁴⁰ RG, T. 09/11/1982, S. 17863 (Mükerrer).

²⁴¹ **Eren**, Fikret: Mülkiyet Hukuku, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 52; **Tekinay**, Selâhattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuoğlu**, Halûk/**Altıp**, Atillâ: Tekinay Eşya Hukuku Cilt I, Yeniden İncelenmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 1989, s. 475. **Sirmen** de mülkiyet hakkının konusunun eşya olduğunu belirtmiş ve cismani nitelikte olmayı da eşyanın özelliklerinden biri olarak kabul etmiştir (**Sirmen**, Lâle: Eşya Hukuku, 12. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2025, s. 371 ve 6).

olup alacak hakkını da kapsar mahiyettedir²⁴². Nitekim AYM de her türlü alacak hakkının, mülkiyet hakkının kapsamında olduğunu kabul etmektedir²⁴³. Diğer taraftan AYM, 28.12.1967 tarihli bir kararında alacak haklarının mülkiyet hakkı kapsamında olmadığı sonucuna ulaşmıştı. Zira ilgili kararda “Anayasa'nın metni ve bu metni kabul eden Meclisin açık olan ereği karşısında, Anayasa'daki mülkiyet hakkı teriminin, niteliği ve kapsamı bakımından, Medenî Kanunumuzdakinden daha geniş düşünüldüğü ve kişinin bütün malî haklarını içine aldığı sonucuna varılması mümkün değildir. Anayasa'daki (Mülkiyet hakkı) kavramının mamelek kavramı ile eşit anlamda olduğunu kabul etmek ve çeşitli hakları ihtiva eden bir kül olarak görmek müsbet hukuk kurallarımıza uygun bir görüş olmaz. Medenî Kanunumuza göre, mülkiyet hakkının konusunu maddî şeyler teşkil etmekte, mamelek içindeki diğer haklar mülkiyet hakkı sayılmamakta ve kanunlarda bunlardan, haklar ve alacaklar diye bahsedilmektedir.”²⁴⁴ ifadelerine yer verilmiştir.

AYM’ nin 08.07.2025 tarihli, 2024/41763 başvuru numaralı kararında en dikkat çeken husus, enflasyon nedeniyle alacakta meydana gelen değer kaybından dolayı ortaya çıkan zararın tazmini açısından pilot karar usulüne başvurulmuş olmasıdır. Pilot karar usulünü AYM’ nin ilk kez 30.05.2019 tarihli ve 2016/22418 başvuru numaralı kararında uyguladığı görülmektedir²⁴⁵. Pilot karar usulü, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) içti-

²⁴² Serozan, Rona: Eşya Hukuku I, Genişletilmiş 3. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 2014, s. 203.

²⁴³ AYM, T. 12.06.2025, B. No. 2020/8527, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/8527>, Erişim Tarihi: 17.11.2025); AYM, T. 28.11.2024, B. No. 2020/19316, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/19316>, Erişim Tarihi: 17.11.2025); AYM, T. 11.02.2025, E. 2024/176, K. 2025/42, (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2025-42-nrm.pdf>, Erişim Tarihi: 17.11.2025); AYM, T. 22.02.2024, E. 2023/191, K. 2024/58, (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2024/58?EsasNo=2023%2F191>, Erişim Tarihi: 17.11.2025).

²⁴⁴ AYM, T. 28.12.1967, E. 1967/10, K. 1967/49, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1967/49?EsasNo=1967%2F10> (Erişim Tarihi: 17.11.2025).

²⁴⁵ Özbek, Nimet/Kuşçu, Döndü: “Anayasa Mahkemesinin 30.05.2019 Tarihli Pilot Kararı (Y. T. Kararı) İncelemesi ve Sınır Dışı Kararına Karşı Etkili Başvuru Üzerine Bir Değerlendirme”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı 4, 2020, s. 19; Alyanak, Servet/Bozkurt Cengiz, Burcu: “Anayasa Mahkemesinin Pilot Karar Uygulaması ve Kararların Yasama Organına Bildirilmesi”, Yasama Dergisi, Sayı 48, 2023, s. 127; Gençtürk, Ünal/Kolçak, Hakan: “Yapısal Sorunların Çözümünde Somut Norm Denetimi Yolunun İşlevsel Kılınması Üzerine Bir Değerlendirme”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 2, 2023, s. 495. Söz konusu karar için bkz. AYM, T. 30.05.2019, B. No. 2016/22418, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/22418>, Erişim Tarihi: 18.11.2025).

hatla meydana getirdiği bir uygulama olup özellikle benzer nitelikteki tüm başvuruların ihlal kararıyla neticelenmesini önlemeyi ve ihlalin temelindeki soruna son vermeyi amaçlamaktadır²⁴⁶. AYM İçtüzüğü m. 75’de düzenleme altına alınan bu usul, AYM tarafından 6216 sayılı Anayasa Mahkemesi’nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun²⁴⁷ m. 50 bağlamında ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasını temin eden bir yol olarak değerlendirilmektedir²⁴⁸. Pilot karar usulüne başvurulabilmesi, ilgili başvurunun yapısal bir sorundan yani kanundan kaynaklanması durumunda söz konusu olur²⁴⁹.

AYM, TBK m. 122 hükmü gereğince açılacak davanın, enflasyondan dolayı alacakta meydana gelen değer kaybının giderilmesini “*güvence altına almadığı ve bu yöndeki içtihadın etkili bir hukuk yolunun bulunduğu yönünde gelişme göstermediği*” ve dolayısıyla bu davanın “*teorik düzeyde başarı şansı sunma kapasitesinin bulunmadığı*” değerlendirmesi yapmıştır²⁵⁰. Bu değerlendirme dikkate alındığında AYM’ nin bir kanun boşluğunun bulunduğuna işaret ettiğini ileri sürmek mümkündür. Öncelikle burada, bir gerçek kanun boşluğu olduğu söylenemez. Zira gerçek kanun boşluğu, düzenleme altına alınması gerekli olan bir konuda, hiçbir hükmün bulunmamasını ifade eder²⁵¹. Oysa kanun koyucu, borçlunun temerrüdü durumunda enflasyon nedeniyle alacakta gerçekleşen ve temerrüt faizini aşan değer kaybını tazmin etmeyi amaçlayan bir hükme (TBK m. 122) yer vermiştir²⁵². Diğer taraftan

²⁴⁶ **Gümüşsoy**, Ramazan: Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararlarının İcrası, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s. 217-218. Pilot karar usulü hakkında ayrıca bkz. **Uslu**, Ferhat: Bütün Konularıyla Anayasa Yargısı Dersleri, Güncellenmiş ve Yenilenmiş 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021, s. 251-253.

²⁴⁷ RG, T. 03.04.2011, S. 27894.

²⁴⁸ AYM, T. 12.12.2024, B. No. 2022/19376, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2022/19376>, Erişim Tarihi: 18.11.2025); AYM, T. 10.03.2022, B. No. 2016/5903, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/5903>, Erişim Tarihi: 18.11.2025); AYM, T. 30.05.2019, B. No. 2016/22418, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/22418>, Erişim Tarihi: 18.11.2025).

²⁴⁹ **Kılıç**, Abbas: “Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Bildirilmesi”, Anayasa Yargısı, Cilt 38, Sayı 1, 2021, s. 101.

²⁵⁰ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

²⁵¹ **Dural**, Mustafa/**Sarı**, Suat: Türk Özel Hukuku Cilt I, 17. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2022, s. 77; **Öztan**, Bilge: Medenî Hukuk’un Temel Kavramları, 24. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2006, s. 149. Aynı yönde bkz. **Akıpek**, Jale/**Akıntürk**, Turgut/**Ateş**, Derya: Türk Medenî Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Birinci Cilt, Yenilenmiş 15. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2019, s. 128.

²⁵² Aynı yönde bkz. AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763 sayılı kararın karşı oy yazısı, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

burada, bir gerçek olmayan kanun boşluğu olduğunu kabul etmek de güçtür. Şöyle ki mevcut kanun hükmünün kanun koyucunun isabetli olmayan hukuk politikası nedeniyle tatmin edici nitelikte olmaması durumunda, gerçek olmayan kanun boşluğu kavramı karşımıza çıkmaktadır²⁵³. Bununla birlikte belirtmek gerekir ki gerçek olmayan kanun boşluğu temelde bir kanun boşluğu olarak nitelendirilemez²⁵⁴. Esasında bu tür durumlarda, ilgili kanunun yetersiz kalması kast edilmektedir²⁵⁵. Oysa burada, ilgili hükmün yetersiz olduğu değil, hükmün gereği gibi uygulanmasıyla ilgili bir yetersizliğin var olduğu²⁵⁶ ileri sürülebilir. Kararda da belirtildiği üzere “*içtihadın etkili bir hukuk yolunun bulunduğu yönünde gelişme göstermediği*” görülmektedir²⁵⁷. Bu nedenle AYM’nin TBK m. 122 bağlamında açılacak davanın “*teorik düzeyde başarı şansı sunma kapasitesinin bulunmadığı*” değerlendirmesine²⁵⁸ katılmıyoruz. TBK m. 122 hükmünün, para alacağında enflasyon nedeniyle gerçekleşen değer kaybının tazmin edilebilmesine elverişli bir hüküm olduğu ama enflasyon durumunda zararın somut şekilde ispatının aranması, HMK m. 187/2 hükmünün istikrarlı şekilde dikkate alınmaması ve ayrıca zararın ispatı konusunda uzun zamandır sürdürülen istikrarsız yüksek mahkeme kararları nedeniyle uygulamada tam anlamıyla karşılık bulamadığı düşüncesindeyiz. Bu nedenle kanaatimiz ilgili kararın karşı oyu doğrultusunda yapısal bir sorunun söz konusu olmadığı yönündedir.

Her ne kadar AYM’ nin 08.07.2025 tarihli, 2024/41763 başvuru numaralı kararının karşı oyu doğrultusunda alacaklının mülkiyet hakkının ihlal edilmesinin yapısal bir sorundan kaynaklanmadığı kanaatinde olsak da söz konusu karşı oy yazısında TBK m. 122’ye dair yapılan değerlendirmeye katılmak mümkün görünmemektedir. Zira TBK m. 122’de “...aşkın zararın

²⁵³ Aktaş, Sururi: “Pozitif Hukukta Boşluk Kavramı”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 1-2, 2010, s. 18. Bununla birlikte bir hükmün tatmin edici olmaması, toplumda gerçekleşen değişimlerden de kaynaklanabilir (Dural/Sarı, s. 78; Oğuzman, M. Kemal/Barlas, Nami: Medeni Hukuk, 26. Baskı, İstanbul 2020, s. 109).

²⁵⁴ Günergök, Özcan: “İsviçre Borçlar Kanunu’nun Haksız Fiilde Zamanaşımına İlişkin Yeni Düzenlemelerin Türk Hukuku ile Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 11, 2021, s. 135; Oğuzman/Barlas, s. 108.

²⁵⁵ Oğuzman/Barlas, s. 108.

²⁵⁶ Nitekim karşı oy yazısında da bir uygulama sorunu olduğu belirtilmiştir (AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763 sayılı kararın karşı oy yazısı, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025)).

²⁵⁷ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

²⁵⁸ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

alacaklı tarafından ispatı için özel bir düzenleme öngörmemiştir. Hal böyle olunca, temerrüt faizinin düşük kaldığı enflasyonist dönemlerde alacaklının aşkın zararının varlığını da ispat etmesi gerektiği TBK' nın 122. maddesinde yer alan bir kural veya koşul değildir. Alacağın enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğramasına rağmen, alacaklıya aşkın zararın varlığını ispat zorunluluğu yüklenmesi tamamen Yargıtay içtihatları çerçevesinde gelişmiş bir uygulama olup, bu bağlamda kanunilikten ziyade bir uygulama sorunu ortaya çıkmakta” olduğu iddia edilmektedir²⁵⁹. Aşkın zararın ispatı hususundaki sorunun bir uygulama sorunu olduğuna yukarıda da izah edildiği üzere biz de katılıyoruz. Ancak TBK m. 122’de aşkın zararın ispatına dair bir düzenlemenin bulunmamasından hareketle alacaklıya ispat yükünün Yargıtay içtihatlarıyla yüklendiği yönündeki değerlendirmeyi yerinde bulmuyoruz. Zira TBK m. 122’de alacaklının uğradığı aşkın zararı ispat etmesi yönünde bir düzenlemeye yer verilmesine gerek yoktur. Nitekim TBK m. 50/1 uyarınca zararı ispat yükü altında olan zaten zarar görendir. Gerçekten TBK m. 122 aşkın zararın tazmin edilmesi talep edildiğinde, böyle bir zararın var olduğunu ve ayrıca bu zararın miktarını ispatlaması gereken alacaklıdır²⁶⁰. Kaldı ki TBK m. 122’de de zararı ispat yüküne ilişkin genel hükme aykırı bir düzenlemeye de yer verilmiş değildir. Bu nedenle alacaklının aşkın zararını ispatlamak zorunda olduğu açıktır. Burada önemli olan ispat yükü altında olan alacaklının enflasyon durumunda, HMK m. 187/2’den faydalanması gerekliliğidir²⁶¹.

SONUÇ

Para borçlarında borçlunun temerrüdü nedeniyle alacaklının uğradığı zararın temerrüt faizinden fazla olması ve borçlunun temerrüde düşmede kusurunun bulunmadığını da ispatlayamaması hâlinde, alacaklı TBK m. 122/1 uyarınca “aşkın zarar” talebinde bulunabilmektedir. Öğretide ve uygulamada aşkın zarar yerine, başta “munzam zarar” olmak üzere çeşitli kavramlar kullanılmışsa da hem söz konusu hukuki kurumun içeriğiyle daha çok örtüşüyor olması hem de Türk Borçlar Kanunu terminolojisiyle uyumlu olması açısından aşkın zarar kavramının kullanılmasının daha isabetli bir tercih olduğu düşüncesindeyiz. Temerrüde düşülen para borcunun bir sözleşmeden kaynaklanması durumunda bu zarar, müspet zarar olarak nitelendirir-

²⁵⁹ AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763 sayılı kararın karşı oy yazısı, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).

²⁶⁰ Furrer/Muller-Chen/Çetiner, s. 678; Barlas, s. 191; Altaş, s. 122; Önderi, s. 283.

²⁶¹ Bkz. Bölüm II, C, 3.

lebilse de müspet zarar-menfi zarar ayrımı sözleşmesel sorumluluğu özgü olduğu için sözleşme dışındaki borç kaynaklarından doğan para borçlarında temerrüde düşülmesi neticesinde alacaklının uğradığını iddia ettiği aşkın zarar açısından müspet zarar veya menfi zarar nitelendirmesinde bulunulmaması yerinde olabilir.

Aşkın zarara dair öğretide uzun yıllardır tartışma konusu olan husus, hiç şüphesiz bu zararın ispatı meselesidir. Aşkın zararın ispatında, somut metot ve soyut metot şeklinde iki metodun uygulanabileceği kabul edilmektedir. Enflasyon nedeniyle paranın alım gücünde temerrüt faizini aşan oranda bir düşüş meydana geldiğinde, aşkın zararın varlığına yönelik bir fiili karinenin bulunduğu kabul edilip edilmeyeceği hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Kanaatimizce enflasyon, HMK m.187/2 bağlamında herkesçe bilinen bir vakıa olarak değerlendirilmeli ve alacaklının temerrüt faizini aşan enflasyon oranında TBK m. 122/1 çerçevesinde aşkın zarara uğradığını ayrıca ispatlamasına gerek duyulmamalıdır. Diğer taraftan fiili karine ile herkesçe bilinen vakıa ayırımına özen gösterilmesi ve ayrıca alacaklıya göre değişiklik gösteren yöntemler benimsenmek suretiyle ekonomik olarak daha güçlü olanlar lehine bir ispat uygulaması oluşturulmaması isabetli olabilir.

Aşkın zararın ispatı hususunda gerek Yargıtay daireleri gerekse Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da uzun yıllardır istikrarlı bir uygulama ortaya koyabilmiş değildir. Yaklaşık yirmi altı yıl önce içtihadı birleştirme yolu denenmişse de içtihatların birleştirilmesine gerek görülmemiştir. Aşkı zararın ispatı meselesi sadece Yargıtay'ı değil, AYM' yi de meşgul etmiştir. Öyle ki AYM, 08.07.2025 tarihli, 2024/41763 başvuru numaralı kararında, oyçokluğuyla yapısal bir sorunun bulunduğunu kabul ederek pilot karar usulünün uygulamasına ve keyfiyetin TBMM'ye bildirilmesine karar vermiştir. Zira AYM söz konusu kararda, TBK m. 122 hükmü gereğince açılacak bir davanın, enflasyondan dolayı alacakta meydana gelen değer kaybının giderilmesine yönelik “*teorik düzeyde başarı şansı sunma kapasitesinin bulunmadığı*” kanaatine varmıştır. Dolayısıyla AYM' ye göre, enflasyon nedeniyle alacakta meydana gelen değer kaybının tazmini açısından bir kanun boşluğu bulunduğu söylenebilir. Ancak TBK m. 122 hükmü dikkate alındığında, enflasyon dolayısıyla alacakta meydana gelen ve temerrüt faizini aşan değer kaybını tazmin etmeyi amaçlayan bir hükmün bulunduğu açıktır. Bu nedenle bir gerçek kanun boşluğu bulunmamaktadır. Ayrıca gerçek olmayan kanun boşluğunun bulunduğu da ileri sürülemez. Zira TBK m. 122 hükmünün yetersiz olduğu değil, hükmün gereği gibi uygulanmasıyla ilgili bir yetersizliğin var olduğu görülmektedir. Nitekim kanaatimiz TBK m. 122 hükmünün, para alacağında enflasyon nedeniyle gerçekleşen değer kaybının tazmin edi-

lebilmesine elverişli olduğu ama enflasyon durumunda zararın somut şekilde ispatının aranması, HMK m. 187/2 hükmünün istikrarlı şekilde dikkate alınmaması ve ayrıca aşkın zararın ispatı konusunda uzun yıllardır ısrarla sürdürülen istikrarsız yüksek mahkeme kararları nedeniyle gereği gibi uygulanmadığı yönündedir. Bununla birlikte söz konusu kararın karşı oy yazısında alacaklıya ispat yükünün Yargıtay içtihatlarıyla yüklendiği, TBK m. 122’de alacaklıya aşkın zararı ispat yükümlülüğü getirilmediği yönündeki değerlendirmeyi isabetli bulmuyoruz. Zira zararı ispatlaması gerekenin zarar gören yani alacaklı olması, TBK m. 50/1 hükmünün bir gereğidir. TBK m. 122’de bu genel hükmün aksi yönünde bir düzenleme de yoktur.

KAYNAKÇA

- Akçaal**, Mehmet: “Güncel İçtihatlar Işığında Munzam Zarar”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 2, 2022, s. 1069-1099.
- Akıncı**, Bekir: Ticari Satımda Satıcının Temerrüdü ve Müspet Zarar, 1. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2014.
- Akipek**, Jale/**Akıntürk**, Turgut/**Ateş**, Derya: Türk Medenî Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Birinci Cilt, Yenilenmiş 15. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 2019.
- Akkaya**, Tolga: “Konkordatoda Yabancı Para Alacakları”, İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt 80, Sayı 3, 2022, s. 819-846.
- Aktaş**, Sururi: “Pozitif Hukukta Boşluk Kavramı”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 1-2, 2010, s. 1-28.
- Aktürk**, Emrah: “Paranın Değer Kaybına Bağlı Aşkın Zarar İstemi ve İspatı Sorunu”, Legal Hukuk Dergisi, Cilt 22, Sayı 262, 2024, s. 3631-3674.
- Albaş**, Hakan: Paranın Değer Kaybından Doğan Zararın Tazmin Edilebilirliği (BK. m. 105), 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004.
- Altaş**, Hüseyin: “Munzam Zararda İspat Sorunu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 50, Sayı 1, 2001, s. 121-129.
- Alyanak**, Servet/**Bozkurt Cengiz**, Burcu: “Anayasa Mahkemesinin Pilot Karar Uygulaması ve Kararların Yasama Organına Bildirilmesi”, Yasama Dergisi, Sayı 48, 2023, s. 117-153.
- Antalya**, O. Gökhan: Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 2, Genişletilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, (Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 2).
- Antalya**, O. Gökhan: Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3, Genişletilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, (Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt V/1, 3).
- Arslan**, Çetin/**Kırmızı**, Mustafa: Türk Hukukunda Faiz ve Munzam Zarar, Güncellenmiş ve Geliştirilmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010.
- Arslan**, Ramazan/**Yılmaz**, Ejder/**Taşpınar Ayvaz**, Sema/**Hanağası**, Emel: Medenî Usul Hukuku, Güncellenmiş 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.

- Atasoy Tanrikulu**, Umare: Satış Vaadi Sözleşmesinde Munzam Zarar, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.
- Ayan**, Mehmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, (Borçlar).
- Ayan**, Serkan: “Yabancı Para Borçlarının İfası”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, Cilt 8, Sayı Özel, 2013, s. 511-570, (Yabancı Para).
- Aykonu**, Mustafa: “Yabancı Para Borçlarında Munzam Zarar”, Ticaret Hukuk ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIV Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1997, s. 139-153.
- Aymaz**, Ahmet: “Kripto Paraların Haczi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 72, Sayı 4, 2023, s. 1635-1700.
- Ayrancı**, Hasan: Türk Borçlar Hukukunda Munzam Zarar (BK m. 105), Yetkin Yayınları, Ankara 2006.
- Barlas**, Nami: Para Borçlarının İfasında Borçlunun Temerrüdü ve Bu Temerrüt Açısından Düzenlenen Genel Sonuçlar, Kazancı Kitap Ticaret, İstanbul 1992.
- Baygın**, Cem: Yabancı Para Üzerinden Borçlanmalar ve Hukuki Sonuçları, Kazancı Kitap Ticaret, İstanbul 1997.
- Bilgen**, Mahmut: İlmi ve Kazai İçtihatlar Işığında Faiz Hukuku ve Munzam Zarar (İlgili Mevzuat ile Birlikte), Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2001.
- Birinci Uzun**, Tuba: Götürü Tazminat, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Buz**, Vedat: “Karşılaştırmalı Hukukta Munzam Zararın İspatı”, Yargıtay Dergisi, Cilt 24, Sayı 3, 1998, s.369-410.
- Ceylan**, Zeynep Şeyma: Para Borçlarının İfasında Faiz, Filiz Kitapevi, İstanbul 2020.
- Çakırca**, Seda İrem: Türk Sorumluluk Hukukunda Yansıma Zarar, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- Çelik**, Aydın: “Munzam Zararın Kapsamı ve İspatı”, Terazi Hukuk Dergisi, Sayı 215, 2024, s. 45-55.
- Çopuroğlu**, Çağlar: “Yüksek Enflasyon Döneminde İşçi Alacakları ve Aşkın (Munzam) Zarar”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 15, Sayı 1, 2024, s. 201-213.
- Demir**, Şamil: “Türk Borçlar Kanunu’nun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar”, Ankara Barosu Dergisi, Sayı 4, 2012, s. 207-234.

- Domaniç**, Hayri: Faizle Karşılanamayan Zararların Giderilmesini Sağlayan BK m. 105 ve Diğer Hükümler, Seçkin Yayınevi, Ankara 1998.
- Duman**, Özgür: “Enflasyon Karşısında Para Alacaklarının Korunması ve Mülkiyet Hakkı”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Sayı 12, 2018, s. 401-462.
- Dural**, Mustafa/**Sarı**, Suat: Türk Özel Hukuku Cilt I, 17. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2022.
- Eren**, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, (Borçlar).
- Eren**, Fikret: Mülkiyet Hukuku, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, (Mülkiyet).
- Eren**, Fikret: Sorumluluk Hukuku Açısından Uygun İlliyet Bağ Teorisi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara 1975, (Uygun İlliyet Bağ).
- Ergün Topcu**, Melike: “İİK Kapsamında İflas Hukukunda Yabancı Para Borçları Açısından Takasta Özdeşlik Şartı”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 23, Sayı 3, 2017, s. 665-682.
- Ergüne**, Mehmet Serkan: Olumsuz Zarar, 1. Basım, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2008.
- Erişir**, Evrim: “Borçlar Kanunu m. 83 f. III ve Türk Borçlar Kanunu m. 99 f. III’ e Göre Gerçek Olmayan Yabancı Para Alacağının Aynen veya Türk Lirası Üzerinden Tahsili”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı Özel, 2010 (Basım Yılı: 2012), s. 873-894.
- Furrer**, Andreas/**Muller-Chen**, Markus/**Çetiner**, Bilgehan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Güncellenip Gözden Geçirilmiş 2. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.
- Gençtürk**, Ünal/**Kolçak**, Hakan: “Yapısal Sorunların Çözümünde Somut Norm Denetimi Yolunun İşlevsel Kılınması Üzerine Bir Değerlendirme”, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 2, 2023, s. 493-521.
- Görgün**, L. Şanal/**Börü**, Levent/**Kodakoğlu**, Mehmet: Medenî Usûl Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncel Yargı Kararları İşlenmiş 13. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.
- Güler**, Mikdat: “Ücrette İşverenin Temerrüdü ve Özellikle Gazeteci Ücretinde Temerrüdün Sonuçları”, Legal Hukuk Dergisi, Sayı 19, 2004, s. 1841-1858.

- Gümüşsoy**, Ramazan: Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararlarının İcrası, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.
- Günergök**, Özcan: "İsviçre Borçlar Kanunu'nun Haksız Fiilde Zamanaşımına İlişkin Yeni Düzenlemelerin Türk Hukuku ile Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi", İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 6, Sayı 11, 2021, s. 125-154, (Zamanaşımı).
- Günergök**, Özcan: "Paranın Değer Kaybı Bağlamında Aşkın Zarar", İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, 2024, s. 171-210, (Aşkın Zarar).
- Güzel**, Ali: "İçtihat Uyuşmazlığı Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlali", Çalışma ve Toplum, Cilt 3, Sayı 78, 2023, s. 1993-2042.
- Hatemi**, Hüseyin/**Gökyayla**, K. Emre: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015.
- Helvacı**, Mehmet: Borçlar ve Ticaret Kanunu Bakımından Para Borçlarında Faiz Kavramı, 1. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2000.
- Kapancı**, K. Berk: "Para Borçları Bakımından TBK m. 120 f. 2'de Öngörülen Temerrüt Faizi Üst Sınırı ve Bunun Sözleşme Cezası ile İlişkisi Üzerine Düşünceler", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı 2, 2024, s. 1159-1178.
- Karahasan**, Mustafa Reşit: Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Birinci Cilt, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1989.
- Kartal**, Bilal: "Faizi Aşan Zarar (Munzam Zarar)", Yargıtay Dergisi, Cilt 23, Sayı 4, 1997, s. 501-519.
- Kaya**, Arslan: "Adi ve Ticari İşlerde Faiz", İstanbul Hukuk Mecmuası, Cilt 54, Sayı 1, 1994, s. 347-366.
- Keser**, Yıldırım: "Aşkın Zararın İspatı", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 2, 2020, s. 484-495.
- Kılıç**, Abbas: "Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Bildirilmesi", Anayasa Yargısı, Cilt 38, Sayı 1, 2021, s. 85-126.
- Kılıçoğlu**, Ahmet M.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş-Genişletilmiş 28. Bası, Turhan Kitapevi, Ankara 2024, (Borçlar).
- Kılıçoğlu**, Ahmet: "Yargıtay Kararları Işığında Munzam Zarar", Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XV, Ankara, 5 Haziran 1998, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1999, s. 1-33, (Munzam Zarar).

- Kulaberoğlu**, Muhammet Burak: “Temerrüt Faizi ve Aşkın Zarar”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 94, Sayı 4, 2020, s. 154-178.
- Kuru**, Baki/**Aydın**, Burak: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 8. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Nar**, Ahmet: Yabancı Para İpoteği, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009.
- Nebioğlu Öner**, Şebnem: “Güncel Yargı Kararları Bağlamında Aşkın Zarar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 165, 2023, s. 105-135.
- Oğuzman**, M. Kemal/**Barlas**, Nami: Medenî Hukuk, 26. Baskı, İstanbul 2020.
- Oğuzman**, M. Kemal/**Öz**, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1, Güncellenip Genişletilmiş 19. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.
- Öcal**, Akar: “Munzam Zarar”, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 1967, s. 144-158.
- Önderi**, Gökhan: “Para Borçlarında Borçlu Temerrüdü Halinde Alacaklının Munzam Zararının Tazminini İsteyebilmesi Konusundaki Yargıtay Uygulaması”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 87, Sayı 2, 2013, s. 274-299.
- Özbek**, Nimet/**Kuşçu**, Döndü: “Anayasa Mahkemesinin 30.05.2019 Tarihli Pilot Kararı (Y. T. Kararı) İncelemesi ve Sınır Dışı Kararına Karşı Etkili Başvuru Üzerine Bir Değerlendirme”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı 4, 2020, s. 3-39.
- Özbulut**, Elif: “Yabancı Para Cinsinden Çek”, İzmir Barosu Dergisi, Cilt 89, Sayı 2, 2024, s. 65-99.
- Özdemir**, Atalay: Özel Hukukta Paranın Değer Kaybının Giderimi, Turhan Kitapevi, Ankara 2004.
- Öztan**, Bilge: Medenî Hukuk’un Temel Kavramları, 24. Bası, Turhan Kitapevi, Ankara 2006.
- Pekcanitez**, Hakan/**Atalay**, Oğuz/**Özekes**, Muhammet: Medenî Usûl Hukuku Ders Kitabı, 7035, 7101 ve 7155 sayılı Kanunlarla Yapılan Değişiklikler Nazara Alınarak Gözden Geçirilmiş 7. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Reisoğlu**, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 2004.
- Saltoğlu Arap**, Hatice Esra: Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmelerde Borçlunun Temerrüdü, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.

- Serozan**, Rona: “Paranın Alım Gücünün Düşmesine Bağlı Kayıpların Karşılanması Eşitsizlikler”, İstanbul Üniversitesi Muhayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 20, 1996, s. 41-48, (Paranın Alım Gücü).
- Serozan**, Rona: Eşya Hukuku I, Genişletilmiş 3. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 2014, (Eşya).
- Schwarz**, Andreas B. (çev. Bülent Davran): Borçlar Hukuku Dersleri 1. Cilt, Kardeşler Basımevi, İstanbul 1948.
- Sirmen**, Lâle: Eşya Hukuku, 12. Baskı, Legem Yayınevi, Ankara 2025.
- Şirin**, Şerafettin: Hukukumuzda Faizi Aşan Munzam Zarar ve Faiz, 1. Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1996.
- Tandoğan**, Halûk: Türk Mes’uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdî Mes’uliyet), 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- Tanrıver**, Süha: Medenî Usûl Hukuku Cilt I, Tümüyle Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.
- Taşpınar**, Sema: “Fiili Karinelerin İspat Yükünün Dağılımındaki Rolü”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 45, Sayı 1, 1996, s. 533-572.
- Taştan**, Hakan/**Doğan**, Saime: “Konkordato Sürecinde Yabancı Para Alacaklarının İncelenmesi”, Malî Hukuk Dergisi, Cilt 19, Sayı 217, 2023, s. 3-24.
- Tekinay**, Selâhattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuoğlu**, Halûk/**Altıp**, Atillâ: Tekinay Eşya Hukuku Cilt I, Yeniden İncelenmiş ve Genişletilmiş 5. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 1989, (Eşya).
- Tekinay**, Selâhattin Sulhi/**Akman**, Sermet/**Burcuoğlu**, Hâluk/**Altıp**, Atillâ: Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 1993, (Borçlar).
- Tutar**, Kürşat (Hazırlayan): Ekonomi ve Çalışma Hayatı Terimleri Sözlüğü, 1. Baskı, Memur-Sen Yayınları: 23, Ankara 2016, (<https://www.memursen.org.tr/documents/sozluk.pdf> (Erişim Tarihi: 29.01.2026)).
- Uslu**, Ferhat: Bütün Konularıyla Anayasa Yargısı Dersleri, Güncellenmiş ve Yenilenmiş 4. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 2021.
- Uyanık**, Namık Kemal: “Aşkın Zarar ve Hesaplanması”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 92, Sayı 4, 2018, s. 116-134.
- Uyaroğlu**, Merve: Türk Hukukunda Aşkın Zarar Uygulamaları, Filiz Kitapevi, İstanbul 2024.

- Ünlütepe**, Mustafa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Üstündağ**, Saim: Medeni Yargılama Hukuku Cilt I-II, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 6. Bası, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1997.
- von Tuhr**, Andreas (çev. Cevat Edege): Borçlar Hukukunun Umumi Kısım Cilt: 1-2, 2. Baskı, Olgaç Matbaası, Ankara 1983.
- Yalçın**, Zülfi: “Munzam Zarar ve İdari Yargıda Munzam Zarar Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, Cilt 7, Sayı 1, 2023, s. 119-152.
- Yanık**,ERCÜMENT: Yabancı Para Borçları, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.
- Yılmaz**, Ejder: (Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü, Yenilenmiş 5. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- Zeytinoğlu**, Emin: “Para Borçlarında Temerrüt Hallerinde Munzam Zarar”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 4, Sayı 8, 2005, s. 253-263.

Yargı Kararları

- AYM, T. 28.12.1967, E. 1967/10, K. 1967/49, <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1967/49?EsasNo=1967%2F10> (Erişim Tarihi: 17.11.2025).
- AYM, T. 15.12.1998, E. 1997/34, K. 1998/79, (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1998/79?EsasNo=1997%2F34>, Erişim Tarihi: 16.11.2025).
- AYM, T. 06.01.2015, B. No. 2013/6932, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6932>, Erişim Tarihi: 05.02.2026).
- AYM, T. 21.12.2017, B. No. 2014/2267 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/01/20180125-15.pdf> (Erişim Tarihi: 16.11.2025).
- AYM, T. 30.05.2019, B. No. 2016/22418, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/22418>, Erişim Tarihi: 18.11.2025).
- AYM, T. 10.03.2022, B. No. 2016/5903, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/5903>, Erişim Tarihi: 18.11.2025).
- AYM, T. 22.02.2024, E.2023/191, K.2024/58, (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2024/58?EsasNo=2023%2F191>, Erişim Tarihi: 17.11.2025).
- AYM, T. 28.11.2024, B. No. 2020/19316, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/19316>, Erişim Tarihi: 17.11.2025).
- AYM, T. 12.12.2024, B. No. 2022/19376, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2022/19376>, Erişim Tarihi: 18.11.2025).

- AYM, T. 11.02.2025, E.2024/176, K.2025/42, (<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2025-42-nrm.pdf>, Erişim Tarihi: 17.11.2025).
- AYM, T. 12.06.2025, B. No. 2020/8527, (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/8527>, Erişim Tarihi: 17.11.2025).
- AYM, T. 08.07.2025, B. No. 2024/41763, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/09/20250929-3.pdf> (Erişim Tarihi: 14.11.2025).
- Yarg. İBGK, T. 20.10.1989, E. 1988/4, K. 1989/3, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).
- Yarg. İBGK, T. 08.10.1999, E. 1997/2, K. 1999/1, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 11.10.2025).
- Yarg. HGK, T. 23.02.1994, E. 1993/5-600, K. 1994/80, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 03.02.2026).
- Yarg. HGK, T. 19.06.1996, E. 1996/5-144, K. 1996/503, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 13.11.2025).
- Yarg. HGK, T. 05.07.2000, E. 2000/2-1072, K. 2000/1124, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.02.2026).
- Yarg. HGK, T. 08.05.2002, E. 2001/15-1147, K. 2002/364 (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 14.10.2025).
- Yarg. HGK, T. 07.06.2006, E. 2006/300, K. 2006/342, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 09.10.2025).
- Yarg. HGK, T. 13.06.2012, E. 2011/730, K. 2012/373, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.11.2025).
- Yarg. HGK, T. 09.12.2021, E. 2017/2800, K. 2021/1629, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.10.2025).
- Yarg. HGK, T. 29.03.2022, E. 2021/938, K. 2022/401, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.10.2025).
- Yarg. 3. HD., T. 10.03.2022, E. 2022/691, K. 2022/2136, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 07.12.2025).
- Yarg. 3. HD., T. 12.03.2024, E. 2023/1897, K. 2024/1099, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 15.11.2025).
- Yarg. 3. HD., T. 18.03.2024, E. 2023/3852, K. 2024/1141, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 13.10.2025).
- Yarg. 6. HD., T. 24.11.2024, E. 2023/1766, K. 2024/4097, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 10.10.2025).
- Yarg. 6. HD., T. 13.01.2025, E. 2024/3534, K. 2025/15, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 09.10.2025).
- Yarg. 6. HD., T. 24.02.2025, E. 2023/3584, K. 2025/692 sayılı kararın muhalefet şerhi, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.10.2025).

- Yarg. 11. HD., T. 07.04.1997, E. 1997/553, K. 1997/1478, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 21.11.2025).
- Yarg. 11. HD., T. 11.12.1997, E. 1997/8193, K. 1997/9122, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 13.11.2025).
- Yarg. 11. HD., T. 19.09.2011, E. 2011/5508, K. 2011/10442, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.10.2025).
- Yarg. 11. HD., T. 24.06.2014, E. 2013/5511, K. 2014/11998 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 21.10.2025).
- Yarg. 11. HD., T. 25.10.2018, E. 2016/14514, K. 2018/6671, (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.10.2025).
- Yarg. 11. HD., T. 16.03.2023, E. 2021/6204, K. 2023/1610, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).
- Yarg. 13. HD., T. 03.05.2010, E. 2009/14780, K. 2010/6034, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).
- Yarg. 15. HD., T. 27.01.1995, E. 1994/4985, K. 1995/363, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 13.11.2025).
- Yarg. 15. HD., T. 06.03.2006, E. 2005/7100, K. 2006/1234, (<https://khyk.kazancihukuk.com/>, Erişim Tarihi: 06.02.2026).
- Yarg. 15. HD., T. 25.04.2018, E. 2017/2736, K. 2018/1742 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 04.10.2025).

İnternet Kaynakları

<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 09.10.2025).

<https://tr.tradingeconomics.com/turkey/inflation-cpi> (Erişim Tarihi: 04.02.2026).

Resmî Gazeteler

- RG, T. 29.04.1926, S. 359.
- RG, 2, 3, 4/7/1927, S. 622, 623, 623.
- RG, T. 09/11/1982, S. 17863 (Mükerrer).
- RG, T. 19.12.1984, S. 18610.
- RG, T. 11.08.1989, S. 20249.
- RG, T. 23.11.1990, S. 20704.
- RG, T. 08.12.2001, S. 24607.
- RG, T. 04.02.2011, S. 27836.
- RG, T. 03.04.2011, S. 27894.
- RG, T. 12.07.2012, S. 28351.
- RG, T. 30.05.2022, S. 31851.